

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA DĖL
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ
VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ PROCESUOSE**

TURINYS

1. APIMTIS IR METODAI.....	2
2. BENDROJI INFORMACIJA.....	5
3. KORUPCIJOS RIZIKA ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ PROCESUOSE.....	7
3.1. <i>Egzistuojantis reglamentavimas neužtikrina efektyvios, skaidrios ir aiškios ASPĮ viešųjų pirkimų procesų valdysenos bei veiksmingos jos priežiūros ir kontrolės.....</i>	7
3.2. <i>Viešųjų pirkimų procese dalyvauja įgaliojimų tam neturintys asmenys.....</i>	12
3.3. <i>Ne visi ASPĮ viešųjų pirkimų procese dalyvaujantys asmenys deklaruoja savo privačius interesus.....</i>	12
3.4. <i>Neaiškios pirkimų iniciatorių kompetencijos ribos.....</i>	14
3.5. <i>Galima korupcijos rizika viešųjų pirkimų plano parengime.....</i>	15
3.6. <i>Dėl nenustatytos rinkos tyrimo atlikimo tvarkos kyla neobjektyvių pirkimų rizika.....</i>	19
3.7. <i>Nereglamentuotas sprendimų dėl informacijos apie viešojo pirkimo biudžeto viešinimą/ neviešinimą priėmimas.....</i>	22
3.8. <i>Techninė specifikacija galimai pritaikoma konkrečiam tiekėjui ar ekonominės veiklos vykdytojui.....</i>	24
3.9. <i>Galima korupcijos rizika tiekėjų pasiūlymų ir pretenzijų vertinime.....</i>	27
3.9.1. <i>Viešojo pirkimo sąlygose nustatant tiekėjams reikalavimą pateikti siūlomų prekių pavyzdžius, tačiau nenumatant tų pavyzdžių vertinimo kriterijų (metodikos) atsiranda rizika šališkam viešojo pirkimo pasiūlymų vertinimui.....</i>	27
3.9.2. <i>Pretenzijų nagrinėjime neužtikrinamas skaidrių ir objektyvių sprendimų priėmimas....</i>	28
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)	31
5. PASIŪLYMAI.....	33
Priedai:	
1 priedas. Analizuoti teisės aktai ir dokumentai.....	35

1. APIMTIS IR METODAI

Asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – ASPĮ) viešųjų pirkimų procesų korupcijos rizikos analizė atlikta trečią kartą¹.

Analizuotas 2020-2021 metų laikotarpis.

Tikslai:

Antikorupciniu požiūriu įvertinti ASPĮ viešųjų pirkimų procesus, siekiant nustatyti korupcijos rizikos veiksnius², galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus³ ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, skirtus nustatytai korupcijos rizikai⁴ sumažinti ir (ar) korupcijos rizikos veiksniams pašalinti, ASPĮ viešųjų pirkimų procesams, taip pat ASPĮ veiklai skaidrinti.

Uždaviniai:

1. nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti;
2. išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija;

3. pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

ASPĮ viešųjų pirkimų procesai.

Subjektas (vertinamos ASPĮ):

- viešoji įstaiga Vilkaviškio ligoninė (toliau – Vilkaviškio ligoninė) yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos Vilkaviškio rajono savivaldybės viešojo asmens sveikatos priežiūros įstaiga, turinti apie 303 darbuotojus⁵ ir teikianti antrinio lygio ambulatorines ir stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas;

- viešoji įstaiga Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninė (toliau – Alytaus ligoninė) yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos Alytaus miesto savivaldybės viešoji asmens sveikatos

¹ Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės asmens sveikatos priežiūros įstaigų viešųjų pirkimų vykdymo, taip pat paramos teikimo, gavimo ir naudojimo veiklos srityse (prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/04/kra-issvada-siauliu_regiono_ligonines.pdf)

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės, VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės ir VšĮ Utenos ligoninės viešųjų pirkimų procesuose. <https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analizes/atliktos-korupcijos-rizikos-analizes/7471/act1051>

² Korupcijos rizikos veiksniai – priežastys, sąlygos, įvykiai, aplinkybės, dėl kurių gali pasireikšti korupcijos rizika (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalis; prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.168154/asr0>).

³ Korupcinio pobūdžio teisės pažeidimas – administracinis nusižengimas, darbo pareigų pažeidimas ar tarnybinis nusižengimas, padaromas piktnaudžiaujant įgaliojimais ir tiesiogiai ar netiesiogiai siekiant naudos sau ar kitam asmeniui, taip pat korupcinio pobūdžio nusikalstama veika (Korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 10 dalis; prieiga internete <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.168154/asr0>).

⁴ Korupcijos rizika – tikimybė, kad viešojo ar privataus sektoriaus subjekto veiklos srityje gali pasireikšti korupcija (Korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 5 dalis; prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.168154/asr>).

⁵ 2020 m. gruodžio 31 d. duomenimis (prieiga internete: <https://docs.google.com/document/d/1LwIN0-Vsl9xDXLCWEoCh-S4taGqPMKHt/edit>)

priežiūros įstaiga, turinti apie 822 darbuotojus ir teikianti antrinio lygio ambulatorines ir stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas;

- viešoji įstaiga Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninė (toliau – LSMU Kauno ligoninė) yra nacionalinės sveikatos sistemos viešoji asmens sveikatos priežiūra įstaiga, turinti daugiau nei 3 350 darbuotojų ir teikianti antrinio ir tretinio lygio stacionarines ir ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas. LSMU Kauno ligoninė veiklą perdėjo 2020 metų rugsėjo 8 d. dalininkų⁶ sprendimu reorganizavus Kauno klinikinę ligoninę ir prie jos prijungus Respublikinę Kauno ligoninę.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. teisės aktų ir dokumentų turinio analizė;
2. teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas;
3. interviu metodas (el. paštu⁷, telefonu ir bendraujant gyvai pateikti klausimai);
4. viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (internetu svetainės, informacija žiniasklaidoje ir pan.);
5. valstybės informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr.2-229, 15 punkte nurodyti duomenys;
2. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija;
3. vertinamų ASPĮ, Viešųjų pirkimų tarnybos, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, Alytaus miesto ir Vilkaviškio rajono savivaldybių bei kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su ASPĮ viešųjų pirkimų procesais;
4. raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamuose procesuose.
5. kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados, padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. sociologinių tyrimų duomenis⁸;
2. galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamuose viešųjų pirkimų

⁶ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ir Lietuvos sveikatos mokslų universitetas.

⁷ livija.rajackiene@stt.lt

⁸ Sociologinio tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021“ duomenimis, gydymo įstaigos yra priskiriamos prie labiausiai korumpuotų Lietuvos institucijų. Prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/lietuvos-korupcijos-zemelapis-2021-reikalingas-ryztingesnis-viesojo-sektorius-isitraukimas-didinantis-atparumai-3309>

procesuose;

3. darbuotojų priežiūros ir kontrolės lygį;
4. reikalavimus laikytis nustatytos darbo tvarkos;
5. analizuojamuose procesuose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį;
6. vykdomos veiklos dokumentavimo reikalavimus;
7. vertinamų procesų viešinimą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu vertinamos ASPI prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. BENDROJI INFORMACIJA

Viešųjų pirkimų vertė kasmet sudaro apie 6 mlrd. eurų, o tai yra apie 12 proc. šalies BVP. Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis⁹, 2021 metais, palyginus su 2020 metais, per viešuosius pirkimus išleista lėšų suma padidėjo nuo 5,6 mlrd. eurų iki 6,5 mlrd. eurų. Toks pirkimų mastas rodo, jog labai svarbu, kad viešiesiems pirkimams skiriamos lėšos būtų naudojamos efektyviai, o už jas įsigytos prekės, paslaugos ir darbai garantuotų aukštos kokybės viešąsias paslaugas. Dėl to būtina užtikrinti tinkamą pirkimų proceso valdymą, kuris ne tik apimtų visus pirkimo proceso etapus, bet ir sukurtų papildomas kontrolės priemones, padedančias identifikuoti bet kuriame pirkimų proceso etape galinčias kilti rizikas, jas valdyti ir užkirsti joms kelią rastis ateityje.

Pagal įvykdytų pirkimo procedūrų skaičių medicinos sektorius priskiriamas reikšmingiausiajam pagal pirkimų apimtį sektoriui. Per metus medicinos sektoriuje įvykdomų pirkimo procedūrų skaičius sudaro apie 19,4 proc. visų įvykusių pirkimo procedūrų ir yra didžiausias¹⁰.

Vertintos ASPĮ pateikė šiuos duomenis apie 2020 ir 2021 metais atliktus viešuosius pirkimus ir jiems išleistas lėšas:

1 lentelė. ASPĮ 2020 ir 2021 metais atlikti viešieji pirkimai ir jiems išleistos lėšos.

Ligoninė	Viešiesiems pirkimams išleista lėšų suma, mln. eurų	Viešųjų pirkimų skaičius, vnt.
<i>2020 metai</i>		
Vilkaviškio ligoninė	2,24	317
Alytaus ligoninė	5,28	649
LSMU Kauno ligoninė	15,388	1 256
<i>2021 metai</i>		
Vilkaviškio ligoninė	1,76	335
Alytaus ligoninė	5,61	574
LSMU Kauno ligoninė	20,8	1 189

Korupciniu požiūriu vienais rizikingiausių laikytini „vieno tiekėjo“¹¹ pirkimai. Europos komisija jau eilę metų atkreipia dėmesį į tai, kad vykdant didelės vertės viešuosius pirkimus, pernelyg dažnai pasiūlymą konkursui pateikia tik vienas tiekėjas, o tai neužtikrina realios konkurencijos, gali padidinti perkančiųjų organizacijų įsigyjamų prekių, paslaugų ar darbų kainas bei sumažinti inovacijų diegimą. Todėl „vieno tiekėjo“ viešųjų pirkimų paplitimas tarp visų įvykusių pirkimų yra laikomas vienu iš pagrindinių rodiklių, atspindinčių pirkimų konkurencingumą bei galimybę tiekėjams patekti į rinką.

⁹ Prieiga internete:

<https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/Vie%C5%A1%C5%B3j%C5%B3%20pirkim%C5%B3%20tarnybos%202021%20met%C5%B3%20veiklos%20ataskaita.pdf>

¹⁰ Ten pat.

¹¹ „Vieno tiekėjo“ pirkimams priskiriami pirkimai, kuriuose nustatytoje pasiūlymų eilėje atskiroms pirkimo objekto dalims pasiūlymus pateikė vienas tiekėjas arba, atmetus kitų dalyvių pasiūlymus, pasiūlymų eilėje liko vienas tiekėjas.

Viešųjų pirkimų tarnybos atliekamos „vieno tiekėjo“ pirkimų stebėsenos atskaitos duomenimis¹² šios korupcijos rizikos analizės metu vertintų ASPĮ 2020 ir 2021 metais vykdytuose viešuose pirkimuose „vieno tiekėjo“ pirkimai sudarė nuo 46,9 iki 100 proc.¹³:

2 lentelė. ASPĮ „vieno tiekėjo“ pirkimų skaičiaus dalis

Ligoninė	„Vieno tiekėjo“ pirkimų skaičiaus dalis 2020 metų pirkimuose, proc.	„Vieno tiekėjo“ pirkimų skaičiaus dalis 2021 metų pirkimuose, proc.
Vilkaviškio ligoninė	100 ¹⁴	60
Alytaus ligoninė	55,3	58,9
LSMU Kauno ligoninė	46,9	64,5

Atsižvelgiant į minėtą „vieno tiekėjo“ pirkimų mastą ir svarbą, ASPĮ viešųjų pirkimų procesų vertinime „vieno tiekėjo“ pirkimų analizei buvo skiriamas didesnis dėmesys.

¹² Prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/lt/statistika-ir-analize/temines-viesuju-pirkimu-analizes>

¹³ Pagrindinis Viešųjų pirkimų tarnybos naudojamas duomenų šaltinis „vieno tiekėjo“ rodiklio reikšmei nustatyti – pirkimų vykdytojų CVP IS paskelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų procedūrų ataskaitose Atn-1/ Atn-2 nurodyti pasiūlymų eilės ir sprendimo dėl laimėjusio pasiūlymo duomenys. VPT pastebi, kad dėl pirkimų vykdytojų netiksliai pateikiamų duomenų apie pasiūlymų eilę (nurodant tik laimėjusius tiekėjus, o ne visus pasiūlymus pateikusius tiekėjus) „vieno tiekėjo“ pirkimų dalis gali būti nustatoma netiksliai.

¹⁴ VPT pastebi, kad dėl pirkimų vykdytojų netiksliai pateikiamų duomenų apie pasiūlymų eilę „vieno tiekėjo“ pirkimų dalis Vilkaviškio ligoninėje gali būti nustatyta netiksliai.

3. KORUPCIJOS RIZIKA ASPĮ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ PROCESUOSE

Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai nustato pirkimų vykdymo tvarką, tačiau pirkimų vykdymo organizavimo ir vidaus kontrolės mechanizmų nenumato. Dėl to pirkimų vykdytojai patys nusistato savo vykdomų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės tvarkas, kurias įtvirtina vidaus dokumentuose. Pažymėtina, kad pirkimų vykdytojai savo viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės tvarkose apibrėžia visus viešųjų pirkimų procesus, t. y. įprastai nustato:

- pirkimų organizavimo tvarką nuo pirkimų poreikio formavimo iki pirkimo sutarties rezultato įvertinimo;
- pirkimų planavimo, vykdymo ir sutarties vykdymo kontrolės procese dalyvaujančius asmenis ir apibrėžia jų funkcijas, teises, pareigas bei atsakomybę;
- standartines dokumentų, susijusių su pirkimų planavimu, vykdymu ir sutarčių kontrole, formas,

todėl antikorpuciniu požiūriu šios tvarkos ypatingai reikšmingos.

Išanalizavus ASPĮ viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir kontrolės teisinį reglamentavimą ir praktinį jo nuostatų įgyvendinimą, darytina išvada, kad analizuojamų ASPĮ viešųjų pirkimų procesuose egzistuoja korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.1. Egzistuojantis reglamentavimas neužtikrina efektyvios, skaidrios ir aiškios ASPĮ viešųjų pirkimų procesų valdysenos bei veiksmingos jos priežiūros ir kontrolės

Analizės metu įvertinus analizuojamų ASPĮ viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų¹⁵ (toliau – viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos) turinį ir atskirų jo nuostatų praktinį taikymą, konstatuotina, jog:

- kai kurių ASPĮ nustatytos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos nėra pakankamos ir aiškios, o tai laikytina korupcijos rizikos veiksniu, sudarančiu sąlygas skirtingam jų nuostatų interpretavimui ir nevienareikšmiškam taikymui.

¹⁵ Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2018-11-14 įsakymas Nr. V-100 „Dėl Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių ir Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo tvarkos patvirtinimo“. Alytaus ligoninės direktoriaus įsakymai: 2017-12-29 Nr. V-560 „Dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašo tvirtinimo“; 2019-07-03 Nr.V-278 „Dėl viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašo tvirtinimo“; 2012-03-01 Nr. V-85 „Dėl atsakingų asmenų paskyrimo“; 2013-06-28 Nr. V-251 „Dėl nuolat veikiančių Viešųjų pirkimų komisijų sudarymo“ (su vėlesniais pakeitimais); 2006-09-26 Nr. V-205 „Dėl viešųjų pirkimų vykdymo“ .

LSMU Kauno ligoninės generalinio direktoriaus įsakymai: 2020-09-08 Nr. 1V-856 „Dėl viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės taisyklių patvirtinimo“, 2020-09-08 Nr. 1V-859 ir 2021-12-13 Nr. 1V-852 „Dėl konkrečių asmenų paskyrimo pirkimo iniciatoriais, organizatoriais“; 2020-09-08 Nr. 1V-857 „Dėl viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizatoriaus darbo reglamento patvirtinimo“.

1 pvz. Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2018 m. lapkričio 14 d. įsakymu Nr.V-100 patvirtintos Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės nors ir įvardina visus viešojo pirkimo proceso etapus (*pirkimo poreikio formavimas, pirkimų planavimas, pirkimo iniciavimas, pirkimo vykdymas, pirkimo sutarties sudarymas, pirkimo sutarties vykdymas*) bei nurodo atskirų pirkimo proceso dalyvių (*pirkimų iniciatorius, už pirkimų planavimą atsakingas asmuo, už pirkimų organizavimą ir organizavimo priežiūrą atsakingas asmuo, pirkimų organizatorius, viešojo pirkimo komisija, Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) administratorius, už pirkimų vykdymą naudojantis CPO elektroniniu katalogu atsakingas asmuo*) atliekamas funkcijas, tačiau nesieja pirkimo proceso dalyviams priskirstų funkcijų su konkrečiomis atskirų pirkimų etapuose atliekamomis procedūromis ir tokiu būdu neatskleidžia paties viešųjų pirkimų proceso mechanizmo.

2 pvz. Alytaus ligoninėje viešųjų pirkimų organizavimo tvarką reglamentuoja Viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašas¹⁶, kuris nustato visų Alytaus ligoninės vykdomų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemą. Tačiau Alytaus ligoninėje egzistuoja ir Mažos vertės pirkimų aprašas¹⁷, kuris nustato Alytaus ligoninės mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarką. Tokiu būdu Alytaus ligoninės vykdomų mažos vertės pirkimų tvarką reglamentuoja du Alytaus ligoninės vidiniai teisės aktai ir tuo sukelia abejones dėl praktinio atskirų minėtų teisės aktų nuostatų vykdymo. Pavyzdžiui, *Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas* nenumato pirkimų sąrašo rengimo procedūros, tačiau pagal *Viešųjų pirkimų Alytaus ligoninėje organizavimo tvarkos aprašą* pirkimų sąrašas yra privalomas ir jį turi rengti kiekvienas pirkimų iniciatorius.

- ASPĮ nustatytos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos nereglamentuoja arba nepakankamai išsamiai reglamentuoja kai kurių pirkimo procedūrų vykdymą (*pvz., dokumentų, kuriuose nurodoma pirkimui skirta lėšų suma parengimas ir įkėlimas į CVP IS; pirkimų planų projektų rengime dalyvaujančių komisijų, darbo grupių sudarymas ir jų veiklos reglamentavimas; melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašų sudarymas ir pan.*) ir tokiu būdu sudaro galimybes atsakingiems asmenims veikti savo nuožiūra, priimti vienasmenius sprendimus, kurie gali būti ir neobjektyvūs bei šališki.

Pvz. Pagal Vilkaviškio ir Alytaus ligoninių viešųjų pirkimų organizavimo tvarkas¹⁸ ligoninių pirkimų poreikį formuoja pirkimų iniciatoriai parengdami pirkimų sąrašus. Pirkimų iniciatorius,

¹⁶ Patvirtintas Alytaus ligoninės direktoriaus 2019-07-03 įsakymu Nr. V-278 „Dėl viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje tvarkos aprašo tvirtinimo“.

¹⁷ Patvirtintas Alytaus ligoninės direktoriaus 2017-12-29 įsakymu Nr. V-560 „Dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašo tvirtinimo“.

¹⁸ Viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašo III skyrius „Pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės procedūros pagal etapus“ ir Viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašo 24 punktas.

rengdamas pirkimų sąrašą, turi atlikti 5 procedūras¹⁹, tačiau kaip jas atlikti nėra nurodoma. Be to, ASPĮ viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose nėra numatytas ir daugelio šių procedūrų vykdymo dokumentavimas. Tokia situacija ne tik suteikia pirkimų iniciatoriui teisę veikti savo nuožiūra, t. y. pačiam nuspręsti kaip atlikti minėtas procedūras, bet ir neužtikrina faktinio jų atlikimo, nes nedokumentuojant procedūros vykdymo nėra išsaugomi jos faktinio atlikimo įrodymai ir dėl to negalime įsitikinti, kad pirkimų iniciatorius, sudarydamas pirkimų sąrašą, tikrai atliko visas 5 procedūras bei patikrinti kaip šios procedūros buvo atliktos.

Pastebime, kad nei viena vertinta ASPĮ savo viešųjų pirkimų organizavimo tvarkoje nėra numačiusi vykdytų pirkimų vertinimo analizės procedūros. Ši aplinkybė leidžia daryti prielaidą, jog ASPĮ neanalizuoja savo vykdomų pirkimų ir tokiu būdu neidentifikuoja galimų sisteminių pirkimų problemų ir rizikų, o ne vienerius metus atskiras prekes, darbus ir paslaugas pirkdama iš tų pačių tiekėjų (pvz., *Alytaus ligoninė laboratorinių tyrimų išorinio kokybės vertinimo paslaugas iš UAB „Laboratorinė medicina“ perka nuo 2016 metų; Vilkaviškio ligoninė pacientų maitinimo paslaugas iš UAB „Bruneros“ (buvusi „Klaipėdos maistas“) perka nuo 2017 metų; LSMU Kauno ligoninė (Respublikinės Kauno ligoninės) apsaugos paslaugas iš UAB „Jungtis“ pirkto nuo 2016 metų ir t.t.*), galimai neužtikrina efektyvaus pirkimams skiriamų lėšų panaudojimo, apriboja galimybę pirkimuose dalyvauti kitiems potencialiems tiekėjams bei sumažina inovacijų diegimą savo veikloje. Manome, kad atliktų pirkimų analizės, spragų identifikavimas galėtų daryti teigiamą įtaką visam ASPĮ viešųjų pirkimų procesui, kadangi jos rezultatai galėtų būti naudojami tiek priimant sprendimus konkrečių pirkimų atžvilgiu (pvz. *atlikti rinkos konsultaciją dėl medicininės įrangos atsarginių dalių ir serviso paslaugų; skalbimo priemonių pirkime numatyti galimybę tiekėjams teikti pasiūlymus dėl analogiškų priemonių ir pan.*), tiek papildomoms prevencinėms priemonėms sukurti (pvz. *dėl tų pačių prekių sudaryti sutartis su keliais tiekėjais; sukurti ASPĮ veiklai būtiniausių priemonių rezervą ir pan.*) ir taip sumažintų korupcijos rizikos atsiradimo tikimybę.

Taip pat atkreipiame dėmesį į korupcijos rizikos analizės metu pastebėtas aplinkybes, kurios pačios savaime nėra laikytinos korupcijos rizikos veiksniais, tačiau jų egzistavimas ASPĮ gali sudaryti palankias sąlygas korupcinio pobūdžio apraiškoms rasti. Tai yra:

1) kai kurios ASPĮ savo viešųjų pirkimo organizavimo tvarkos aprašuose mini tvarkas, kurios ASPĮ faktiškai neegzistuoja. Pavyzdžiui, Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos 16.5 punkte nurodoma, kad pirkimų organizatorius turi *„parengti pirkimo sutarties projektą*

¹⁹ 1) atlikti rinkos tyrimą, reikalingą potencialiems tiekėjams, numatomai pirkimo vertei ir galimybei supaprastintą pirkimą atlikti iš Viešųjų pirkimų įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytų įstaigų ir įmonių nustatyti; 2) įvertinti galimybę prekes, paslaugas ir darbus įsigyti naudojantis CPO elektroniniu katalogu ir pirkimų pagrindime pateikti vieną iš toliau pateiktų siūlymų, suderintą su už pirkimų vykdymą naudojantis CPO elektroniniu katalogu atsakingu asmeniu; 3) įvertinti galimybę atlikti pirkimą CVP IS priemonėmis; 4) įvertinti, ar ketinamoms įsigyti prekėms, paslaugoms ar darbams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai ir pirkimų pagrindime pateikti siūlymus dėl šių kriterijų taikymo vykdant pirkimą; 5) parengti pirkimų pagrindimą, kuriame būtų nurodytas išlaidų būtinumas, atsižvelgdamas į savo veiklos uždavinius ir tikslus, ir kita reikalinga informacija.

ir Perkančiosios organizacijos numatyta tvarka jį suderinti ir teikti pasirašyti Perkančiosios organizacijos vadovui arba jo įgaliotam asmeniui“, tačiau Vilkaviškio ligoninė nėra nusistačiusi jokios sutarčių rengimo ar sutarčių projektų derinimo tvarkos. Tokiu būdu pirkimų organizatoriui yra suteikiama teisė pačiam priimti sprendimus dėl Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų sutarčių projektų derinimo, o tai gali sudaryti palankias sąlygas suinteresuotų ir neobjektyvių nuostatų įtvirtinimui Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų sutartyse;

2) ASPĮ į dokumentacijos planus neįtraukia savo rengiamų viešųjų pirkimų dokumentų registru ir (ar) bylų (*į dokumentacijos planus neįtraukiami tiek viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose minimi registrai²⁰, tiek viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose neminimi, tačiau praktikoje naudojami registrai/bylos, kuriuose registruojami viešųjų pirkimų dokumentai²¹*). Dėl to tampa neužtikrintas tinkamas ASPĮ parengtų dokumentų registravimas ir saugojimas, kurį numato Lietuvos vyriausiojo archyvaro patvirtintos Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklės²² bei atsiranda galimybė suinteresuotiems asmenims nepagrįstai keisti ASPĮ rengiamų viešųjų pirkimų dokumentų turinį;

3) kai kurios ASPĮ savo viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose naudoja nepakankamai tiksliai ir apibrėžtas sąvokas (pvz. „*esant aktualumui*“²³, „*gali būti*“²⁴, „*kitais perkančiosios organizacijos teisės aktuose nustatytais atvejais*“²⁵, „*gali*“²⁶ ir pan.), suteikia plačią diskreciją priimti sprendimus savo nuožiūra, taip sudarydamos sąlygas subjektyviam ir nevienodam ASPĮ viešųjų pirkimų organizavimo tvarkų nuostatų taikymui;

4) ASPĮ viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos ne visoms viešųjų pirkimų proceso procedūroms nustato jose naudojamų dokumentų standartines formas, t. y.:

- nėra nustatomos dokumentų, naudojamų ASPĮ viešųjų pirkimų komisijų praktinėje veikloje (pvz., *protokolų tiekėjų pasiūlymų vertinimui, pretenzijų nagrinėjimui, procedūrų sustabdymo pretenzijos nagrinėjimui ir pan.*) standartinės formos. Manome, kad tokiu būdu

²⁰ Alytaus ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarkoje numatyti registrai (*sutarčių; konfidencialumo pasižadėjimų; nešališkumo deklaracijų; įvykdytos ar nutrauktos pirkimo sutarties (preliminarijosios sutarties) ataskaitų; Viešųjų pirkimų komisijos protokolų; visų per kalendorinius metus atliktų pirkimų, kai pagal preliminariąsias pirkimų sutartis sudaromos pagrindinės sutartys ir visų per kalendorinius metus atliktų pirkimų bei mažos vertės pirkimų ataskaitų*) nėra įtraukti į Alytaus ligoninės 2020 ir 2021 metų dokumentacijos planus.

²¹ Vilkaviškio ligoninės 2020 ir 2021 metų dokumentacijos planuose nėra numatyti registrai / bylos, kuriuose būtų registruojami Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėse numatyti viešųjų pirkimų dokumentai (viešųjų pirkimų paraiškos, Tiekėjų apklausos pažymos, Pirkimų žurnalas). Kauno ligoninės 2020 ir 2021 metų dokumentacijos planų nepateikė.

²² Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.403754/lzywKcqJSK>

²³ Pavyzdžiui, Viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašo 24 punktą nustatantis pirkimų iniciatoriaus veiksmus rengiant pirkimų sąrašą.

²⁴ Pavyzdžiui, LSMU Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės taisyklių 5.1.3.2. punktą, nurodantis, kad rinkos tyrimas gali būti neatliekamas vaistams ir medikamentams įsigyti.

²⁵ Pavyzdžiui, Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 30 punktą numato, kad rinkos tyrimas gali būti neatliekamas kitais perkančiosios organizacijos teisės aktuose nustatytais atvejais, nors tokių teisės aktų faktiškai nėra.

²⁶ Pavyzdžiui, Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 47.5 punktą nurodantis, kad pirkimo iniciatorius pastebėjęs pirkimo sutarties vykdymo trūkumus arba esant kitoms svarbioms aplinkybėms, gali raštu kreiptis į ligoninės vadovą, siūlydamas taikyti tiekėjui pirkimo sutartyje numatytų prievolių įvykdymo užtikrinimo būdą(-us), taip pat inicijuoti pirkimo sutarties nutraukimą joje nustatytais pagrindais.

nesukuriamos papildomos vidaus kontrolės priemonės, padedančios paprastai ir aiškiai pagrįsti viešųjų pirkimų komisijų atliekamų pirkimo procedūrų eigą bei objektyviau įvertinti jų priimtus sprendimus. Todėl siekiant užtikrinti aiškesnę ir skaidresnę ASPĮ viešųjų pirkimų komisijų veiklą, būtų tikslinga nustatyti standartines viešųjų pirkimų komisijų praktikoje naudojamų dokumentų (pvz., *protokolų tiekėjų pasiūlymų vertinimui, pretenzijų nagrinėjimui, procedūrų sustabdymo pretenzijos nagrinėjimui ir pan.*) formas;

- nors nuo 2020 m. liepos 1 d. pagal Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašą²⁷, pirkimų vykdytojai įgijo pareigą - *prieš pateikiant skelbimą apie pirkimą Viešųjų pirkimų tarnybai, CVP IS skiltyje „Vidiniai dokumentai“ (joje pateikiama informacija nėra viešai prieinama) įkelti dokumentą, kuriame būtų nurodyta kaina arba sąnaudos, kurios bus naudojamos vertinant, ar pasiūlyme nurodyta kaina ar sąnaudos nėra per didelės, pirkimo vykdytojui nepriimtinos*²⁸, tačiau nei viena vertinta ASPĮ iki šiol nėra reglamentavusi minėtos informacijos paskelbimo procedūros ir pasitvirtinusi tam naudojamą dokumento standartinės formos. Galimai dėl šios priežasties praktikoje nėra užtikrinamas tinkamas minėto įpareigojimo pirkimų vykdytojui įgyvendinimas - atskirais atvejais CVP IS ši informacija visai nepateikiama (pvz. *LSMU Kauno ligoninės pirkimuose: Nr. 542289 – apsauginės sienų plokštės ir kampai; Nr.576227 – Inovatyvios skaitmeninio centralizuoto ligoninės medicininės technikos, infrastruktūros ir informacinių technologijų užklausų/gedimų administravimo sistemos sukūrimo ir diegimas; Nr. 524051 – Deguonies koncentratorius; Nr.556174 – kardiomonitoriai ir stebėjimo stotys*) arba pateikta informacija kelia abejones dėl savo patikimumo (*nėra pasirašyta atsakingų asmenų, nenurodyta kieno sprendimu kaina yra nustatyta ir pan.*).

Išvada. ASPĮ nustatytas viešųjų pirkimų procesų teisinis reglamentavimas ir jo stoka neužtikrina efektyvios, skaidrios ir aiškios ASPĮ viešųjų pirkimų procesų valdysenos bei veiksmingos jos priežiūros ir kontrolės, o tai sukelia rizikas reglamentavimo nuostatų skirtingam interpretavimui ir nevienareikšmiškam taikymui bei didina atsakingų asmenų diskreciją veikti savo nuožiūra ir priimti vienasmenius sprendimus.

Pasiūlymai:

1. Detaliau reglamentuoti viešųjų pirkimų procesą, jame aiškiai apibrėžiant visų viešųjų pirkimų procedūrų vykdymą, įtvirtinant nuorodas į realiai ASPĮ egzistuojančias tvarkas bei eliminuojant pirkimo procedūrų vykdytojų diskrecijos teisę viešųjų pirkimų procedūrų vykdyme priimti vienasmenius sprendimus.

²⁷ Patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 1S-92 „Dėl Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo ir supaprastintų pirkimų skelbimų tipinių formų patvirtinimo“.

²⁸ Šios nuostatos netaikomos, jeigu informaciją apie kainą ar sąnaudas pirkimo vykdytojas pateikia viešai skelbiamuose pirkimo dokumentuose.

2. ASPĮ parengtų viešųjų pirkimų tvarkymui ir apskaitai naudoti ASPĮ dokumentacijos plane numatytus registrus, bylas ir (ar) informacines sistemas.

3. Nustatyti standartines ASPĮ viešųjų pirkimų komisijų praktikoje naudojamų ir į CVP IS keliamų vidinių pirkimo dokumentų apie pirkimui skiriamas lėšas arba sąnaudas formas.

4. Reglamentuoti ASPĮ vykdytų pirkimų vertinimo analizės atlikimo ir jos rezultatų panaudojimo procedūrą.

3.2. Viešųjų pirkimų procese dalyvauja įgaliojimų tam neturintys asmenys

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad ne visi asmenys, dalyvaujantys Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų procese, turi tam įgaliojimus. Tai yra, Vilkaviškio ligoninės vadovas nėra oficialiai paskyręs: pirkimo iniciatorių, pirkimų organizatorių, už pirkimų organizavimą ir organizavimo priežiūrą atsakingo asmens bei už pirkimų vykdymą, naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos elektroniniu katalogu, atsakingo asmens. Ligoninėje minėtų viešųjų pirkimų proceso dalyvių funkcijas atlieka asmenys pagal „nusistovėjusią praktiką“ ir (ar) žodinius Vilkaviškio ligoninės vadovo/struktūrinio padalinio vadovo pavedimus.

Manome, jog ši aplinkybė neužtikrina tinkamo Vilkaviškio ligoninės direktoriaus nustatyto viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos nuostatų vykdymo, nes sukuria situacijas kuomet asmenys, atlikdami funkcijas, kurių vykdymas pagal Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarką yra priskirtinas atitinkamai pirkimo iniciatoriui (13 p.), pirkimų organizatoriui (16 p.), už pirkimų organizavimą ir organizavimo priežiūrą atsakingam asmeniui (15 p.) bei už pirkimų vykdymą, naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos elektroniniu katalogu atsakingam asmeniui (21 p.), formaliai viršija jiems suteiktus įgaliojimus. Be to, pastebime, kad atsakomybės už funkcijų vykdymą neapibrėžtumas sudaro ypač palankias sąlygas piktnaudžiavimui pasireikšti.

Išvada. ASPĮ viešųjų pirkimų procese dalyvaujant įgaliojimų tam neturintiems asmenims, kurie funkcijas atlieka pagal „nusistovėjusią praktiką“, atsiranda atsakomybės už funkcijų netinkamą vykdymą neapibrėžtumo rizika, kuri sudaro palankias sąlygas korupcinėms apraiškoms rasti, galimybė pavesti palankesniai darbuotojui priimti atitinkamus sprendimus.

Pasiūlymas. Vilkaviškio ligoninės direktoriui užtikrinti, kad būtų laikomasi nustatytos tvarkos ir viešųjų pirkimų procese dalyvautų tik įgaliojimus tam turintys asmenys.

3.3. Ne visi ASPĮ viešųjų pirkimų procese dalyvaujantys asmenys deklaruoja savo privačius interesus

Pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymą²⁹, elektroninėmis priemonėmis privačių interesų deklaraciją turi pateikti perkančiosios organizacijos ar perkančiojo

²⁹Įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 8 punktas.

subjekto (toliau kartu – perkantysis subjektas) vadovai, perkančiojo subjekto pirkimų komisijų nariai, perkančiojo subjekto vadovo paskirti atlikti supaprastintus pirkimus asmenys, perkančiojo subjekto atliekamų pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai, pirkimo ir koncesijos iniciatoriai. Perkančiųjų subjektų pirkimų komisijų nariai, asmenys, perkančiųjų subjektų vadovų paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, ir perkančiųjų subjektų atliekamų pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai, pirkimo iniciatoriai deklaraciją pateikia (jeigu ji dar nebuvo pateikta) iki dalyvavimo pirkimų procedūrose pradžios. Minėti asmenys nepateikę deklaracijos, neturi teisės dalyvauti pirkimų procedūrose ir turi būti atšaukti iš atitinkamų pareigų.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad iš 25 asmenų 2021 metais dalyvavusių Vilkaviškio ligoninės viešuosiuose pirkimuose (*Viešųjų pirkimų komisijos pirmininkas, komisijos pirmininko pavaduotojas, 2 komisijos sekretorės, 7 komisijos nariai ir 14 pirkimo iniciatorių*) 14 asmenų galimai nedeklaravo arba netinkamai deklaravo viešųjų pirkimų proceso dalyvio atliekamas pareigas. Manome, kad tokia situacija taipogi signalizuoja, jog Vilkaviškio ligoninės interesų konfliktų valdymo srityje egzistuojanti vidaus kontrolės sistema nėra pakankama ir veiksminga, galimai neužtikrina viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių darbuotojų nešališkumo, nesilaikoma Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų.

Taip pat pastebime, kad kai kurių ASPĮ vadovai, paskirdami viešųjų pirkimo procesu dalyvius, neįvardina konkrečių asmenų, o nurodo pareigybes, kurioms paveda tam tikras viešojo pirkimo proceso dalyvio funkcijas (*pvz. slaugytojoms – viešųjų pirkimų iniciatoriaus funkcijas*). Neįvardinat konkrečių viešojo pirkimo proceso dalyvių, o tik nurodant pareigybes, kyla poreikis užtikrinti šias pareigas einančių asmenų kompetencijas susijusias su viešųjų pirkimų procedūrų išmanymu ir vykdymu. Taip pat tampa neaišku, ar šias pareigas einantys asmenys *privalo*, ar tik *turi teisę* (t. y. gali) atlikti konkrečias pirkimo proceso dalyviui priskirtas funkcijas. Tokiu atveju, kai pareigas, kurioms pavesta atlikti tam tikras viešojo pirkimo proceso funkcijas eina ne vienas, o keli asmenys (*pvz. skyriuje dirba 2 slaugytojos*), tampa neaišku kuris iš jų pavestas funkcijas atliks.

Be to, pastebime, kad esant minėtoms aplinkybėms, atsiranda pareiga teikti privačių interesų deklaracijas asmenims, kurie eina pareigas, kurioms yra pavestos tam tikros viešojo pirkimo proceso dalyvio pareigos, tačiau jie šių pareigų faktiškai neatlieka. *Pvz., vadovaujantis Alytaus ligoninės direktoriaus 2021-01-25 įsakymu Nr. V-60 „Dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo VŠĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje“, Alytaus ligoninėje pirkimo iniciatoriaus funkcijos yra priskirtinos 64 darbuotojams, tačiau Privačių interesų registro PINREG duomenimis, privačių interesų deklaracijas, kaip pirkimų iniciatoriaus pareigas einantys asmenys yra pateikę tik 18 darbuotojų. Tokiu būdu tampa neaišku, ar likę 46 asmenys analizuojamu laikotarpiu tikrai nevykdė pirkimų iniciatorių funkcijų, ar jas vykdė nedeklaravę savo privačių interesų.*

Išvada. Kai kuriose ASPĮ nepakankamai valdomos interesų konfliktų rizikos galimai neužtikrina viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių darbuotojų nešališkumo, gali sudaryti tiesiogines sąlygas subjektyvių sprendimų priėmimo rizikoms kilti.

Pasiūlymai:

1. Vilkaviškio ir Alytaus ligoninių vadovams numatyti papildomas vidaus kontrolės priemonės, užtikrinančias ASPĮ viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų elgesio atitiktį Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatomis.

2. ASPĮ vadovams spręsti klausimą dėl tam tikrų viešojo pirkimo proceso dalyvio funkcijų priskyrimo konkrečiam asmeniui, o ne pareigybei.

3.4. Neaiškios pirkimų iniciatorių kompetencijos ribos

Analizės metu pastebėta, kad ASPĮ vadovai, paskirdami pirkimų iniciatorius, neapibrėžia jų kompetencijos ribų, dėl ko nėra aišku kokius konkrečius pirkimus atskiri pirkimų iniciatoriai gali/turi inicijuoti.

1 pvz. LSMU Kauno ligoninės generalinis direktorius 2020-09-08 įsakymu Nr. 1V-859 „Dėl viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto LSMU Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizatorių ir iniciatorių skyrimo“ pirkimų iniciatoriais paskyrė 17 asmenų (*14 Infrastruktūros skyriaus, 2 Ūkio skyriaus ir 1 Sandėlio darbuotojas*), tačiau kokius konkrečius pirkimus kiekvienas iš jų gali/turi inicijuoti nenurodė.

2 pvz. Alytaus ligoninės direktorius 2012-03-01 įsakymu Nr. V-85 „Dėl atsakingų asmenų paskyrimo“ pirkimų iniciatoriais paskyrė – „*administracijos narius, padalinių vedėjus (vyresnius specialistus), padalinių slaugos administratorius, vyriausiąjį slaugos administratorių, Bendrojo personalo grupės darbuotojus, inžinierių medicinos technikos priežiūrai ir remontui*“ ir taip pat neapibrėžė jų kompetencijos ribų.

Pažymėtina, jog perkančiajai organizacijai įvardinant konkrečius pirkimų iniciatorius ir apibrėžiant jų kompetencijos ribas (*inicijuojamų pirkimų sritis/rūšis*) didėja perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų procese dalyvaujančių darbuotojų kompetencija ir įgūdžiai, reikalingi teisingam pirkimo poreikiui nustatyti ir tinkamam jo iniciavimui atlikti, atsiranda aiškesnis atsakomybės už savo vykdomą veiklą apibrėžtumas bei yra sukuriama prevencinės priemonės, padedančios užkardinti ASPĮ nereikalingų ar jos poreikius neatitinkančių, neobjektyvių pirkimų vykdymą, juose dalyvaujant proteguojamiems tiekėjams.

Išvada. ASPĮ vadovai paskirdami pirkimų iniciatorius neapibrėžia jų kompetencijos ribų, nėra aišku, kokius konkrečius pirkimus atskiri pirkimų iniciatoriai turi/gali inicijuoti, dėl ko gali kilti proteguojamų pirkimų rizikos, tokius pirkimus inicijuoti gali būti pavedama „palankesniai“ darbuotojui.

Pasiūlymas. Nustatyti pirkimo iniciatorių kompetencijos ribas (tam tikros srities ar rūšies pirkimų).

3.5. Galima korupcijos rizika viešųjų pirkimų plano parengime

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 26 straipsnį perkančioji organizacija turi parengti ir patvirtinti planuojamų atlikti einamaisiais kalendoriais metais pirkimų planus ir kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, o šiuos planus patikslinusi – nedelsdama, CVP IS skelbia tais metais planuojamų atlikti viešųjų pirkimų suvestinę. Įstatymo nustatyta prievolė CVP IS viešinti planuojamų atlikti viešųjų pirkimų suvestines yra siejama su viešųjų pirkimų skaidrumu ir konkurencijos didinimu.

Analizės metu nustatyta, kad minėtos VPĮ nuostatos yra įtvirtintos visų vertintų ASPĮ viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose, tačiau šių nuostatų taikymo praktika atskirose ASPĮ yra skirtinga:

- Vilkaviškio ligoninėje metinis pirkimų planas faktiškai nėra parengiamas. Ligoninėje yra sudaromas pirkimo poreikių sąrašas ir parengiama pirkimų suvestinė, kurią, kaip Vilkaviškio ligoninės metinį pirkimų planą, savo įsakymu patvirtina Vilkaviškio ligoninės direktorius. Paminėtina, kad 2021 metų Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų plane³⁰ buvo numatyta 13 pirkimų, kurių bendra vertė sudarė 1 505 879 eurus. Vilkaviškio ligoninės pateiktais duomenimis, 2021 metais Vilkaviškio ligoninė atliko 330 pirkimų, kurių bendra vertė sudarė 1 761 417 eurų. Vadinas, 2021 metais Vilkaviškio ligoninė atliko 317 į pirkimo planą netrauktų pirkimų (*kas sudaro 96 proc. visų 2021 metais Vilkaviškio ligoninės atliktų pirkimų*), o jų vertė sudarė 255 538 eurus.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tokiu būdu Vilkaviškio ligoninėje nėra planuojami ASPĮ veiklai svarbūs pirkimai. Tai yra, į pirkimo planą nėra įtraukiami tokie pirkimai, kaip pavyzdžiui, medicininės įrangos techninės priežiūros ir remonto paslaugų; kraujo ir jo komponentų, skalbimo paslaugų, pacientų maitinimo paslaugų, finansinių ataskaitų audito paslaugų ir pan. Manome, kad toks į pirkimų planą neįtrauktų pirkimų vykdymo mastas neužtikrina Vilkaviškio ligoninės veiklos skaidrumo ir siekio, kad prekėms, paslaugoms ar darbams įsigyti skirtos lėšos būtų naudojamos racionaliai bei gali sudaryti palankias sąlygas korupcijos apraiškoms rasti (*pvz. prekių, paslaugų ar darbų poreikio dirbtiniam sukūrimui, t. y. nereikalingų prekių, paslaugų ar papildomų darbų pirkimui iš suinteresuotų asmenų; lėšų „įsisavinimui“, ypatingai besibaigiant biudžetiniams metams; susitarimams ir pan.*).

³⁰ Planas patvirtintas Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2021 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. V-19 ir papildytas bei koreguotas įsakymais: 2021-03-08 Nr. V-28; 2021-03-08 Nr. V-29; 2021-04-01 Nr. V-36; 2021-04-12 Nr. V-39; 2021-05-25 Nr. V-57; 2021-06-02 Nr. V-59; 2021-06-04 Nr. V-61; 2021-07-23 Nr. V-72; 2021-09-08 Nr. V-89 ir 2021-11-22 Nr. V-111.

- Alytaus ligoninėje sudaromi du metiniai pirkimų planai – Mažos vertės pirkimų planas ir Alytaus ligoninės metinis pirkimų planas. Paminėtina, kad 2021 metų Mažos vertės pirkimų planą³¹ sudarė 194 pirkimai, kurių bendra vertė buvo 2 104 841 euras, o Alytaus ligoninės metiniame pirkimų plane³² buvo numatytas 41 pirkimas, kurių bendra vertė sudarė 8 106 978 eurus.

Atkreiptinas dėmesys, kad abiejuose Alytaus ligoninės pirkimų planuose (*Mažos vertės pirkimų plane ir Alytaus ligoninės metiniame pirkimų plane*) yra nurodomi ne konkretūs, o bendriniai planuojamų pirkti prekių, darbų ar paslaugų pavadinimai (*pvz. medicininė įranga; skalbyklos įranga; farmacijos ir asmens higienos produktai; maisto paruošimo įrenginiai, buitiniai prietaisai, baldai ir pan.*). Tokiu būdu Alytaus ligoninės viešųjų pirkimų planai neatskleidžia konkrečių perkančiosios organizacijos poreikių, o abiejuose pirkimo planuose nurodant analogiško bendrinio pavadinimo planuojamas pirkti prekes, atsiranda galimybė dirbtinai skaidyti realią pirkimo vertę, siekiant, pavyzdžiui, išvengti Viešųjų pirkimų įstatyme ir Mažos vertės pirkimų tvarkos apraše³³ nustatytos pirkimų vykdymo tvarkos, ar sudaryti sąlygas pirkimą vykdyti iš konkretaus tiekėjo.

Pvz. Alytaus ligoninė į Mažos vertės pirkimų planą įtraukia atskirą bulvių pirkimą, ko pasėkoje į kasmet organizuojamą daržovių ir vaisių pirkimą, kurį sudaro apie 45 dalys, bulvių pirkimas nėra įtraukiamas ir taip sudaromos palankios sąlygos jau ne vienerius metus bulvių pirkimus laimėti tam pačiam ūkininkui (nuo 2020 m. sausio mėnesio Alytaus ligoninė neskalbiamos apklausos būdu atliko 10 bulvių pirkimų (bendra sudarytų sutarčių vertė – 2 182 eurai) ir visus šiuos pirkimus laimėjo tas pats ūkininkas).

Dar paminėtina, kad didžiąją dalį Mažos vertės pirkimų plane nurodytų pirkimų numatoma atlikti neskalbiamos apklausos būdu. *Pavyzdžiui, 2021 m. Mažos vertės pirkimų plane net 90,7 proc. nurodytų mažos vertės pirkimų (176 iš 194 pirkimų) buvo numatyta vykdyti neskelbiamos apklausos būdu. Ir nors neskelbiamos apklausos viešojo pirkimo būdas antikorupeiniu požiūriu yra vienas iš rizikingiausių, Alytaus ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos nedetalizuoja tokių pirkimų vykdymo (nenurodo kaip atsirenkami potencialūs tiekėjai, koks turi būti jų skaičius ir pan.) ir tokiu būdu sudaro ypač palankias sąlygas šališkiems „vieno tiekėjo“ pirkimams bei nesukuria prevencinių priemonių padedančių eliminuoti galimybes piktnaudžiauti viešųjų pirkimų procedūromis.*

Taip pat pastebime, kad Alytaus ligoninei į Mažos vertės pirkimų planą įtraukiant pirkimus, kurių planuojama pirkimo vertė maksimaliai artima vertei, suteikiančiai teisę pirkimą vykdyti neskalbiamos apklausos būdu, kyla pagrįstų abejonių dėl galimų susitarimų ar tam tikrų tiekėjų

³¹ Planas patvirtintas Alytaus ligoninės direktoriaus 2021-03-15 įsakymu Nr. V-163 „Dėl 2021 biudžetinais metais numatomų pirkti perkančiosios organizacijos reikmėms reikalingų darbų, prekių ir paslaugų plano (mažos vertės) tvirtinimo“ ir iš dalies pakeistas Alytaus ligoninės direktoriaus įsakymais: 2021-05-20 Nr. V-300, 2021-06-02 Nr. V-321, 2021-11-06 Nr. V-702.

³² Planas patvirtintas Alytaus ligoninės direktoriaus 2021-03-15 įsakymu Nr. V-162 „Dėl 2021 biudžetinais metais numatomų pirkti perkančiosios organizacijos reikmėms reikalingų darbų, prekių ir paslaugų plano tvirtinimo“ ir iš dalies pakeistas Alytaus ligoninės direktoriaus įsakymais: 2021-04-15 Nr. V-215, 2021-08-12 Nr. V-494, 2021-09-23 Nr. V-584, 2021-10-15 Nr. V-648 ir 2021-11-08 Nr. V-690.

³³ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a5a0b8525d0611e7a53b83ca0142260e/asr>

protegavimo, juo labiau, kad dalis tokių pirkimų yra įtraukiami ir į Alytaus ligoninės metinį pirkimų planą. Pavyzdžiui, 2021 m. Mažos vertės pirkimų plane, neatlikus rinkos tyrimo, 9 999,99 eurų pirkimo vertė numatyta šiems pirkimas: bulvių; apsaugos priemonių; vaistų; operacinių kostiumų; darbuotojų tobulinimo paslaugų; matavimo prietaisų; maitinimo paslaugų; pagalbinių medicinos priemonių; biuro reikmenų; skalbimo įrangos aptarnavimo ir remonto paslaugų; konvekcinės garo krosnies; baldų; vienkartinių indų; apsaugos; kanceliarinių prekių; maisto produktų skirtų kūdikių maitinimui; vartų ir garažo durų; dezinfekcijos priemonių remonto ir priežiūros paslaugų; svečių maitinimo; automobilių remonto ir priežiūros paslaugų; skintų gėlių, gedulo vainikų ir puokščių; biuro popieriaus; techninių projektų rengimo, techninės priežiūros ir inžinerinių paslaugų, patalynės; medicininės įrangos, reagentų ir respiratorių. Dalis analogiško bendrinio pavadinimo prekių pirkimų (*vaistų, medicininės įrangos, reagentų, apsaugos priemonių, medicinos priemonių*) numatyta ir 2021 m. Alytaus ligoninės metiniame pirkimų plane.

- LSMU Kauno ligoninėje sudaromas metinis visų planuojamų vykdyti pirkimų planas. Pavyzdžiui, 2021 m. LSMU Kauno ligoninės pirkimų plane³⁴ buvo numatyti 1 067 planuojami pirkimai, kurių bendra vertė sudarė 18 032 891,08 eurus. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Kauno ligoninės metiniame pirkimų plane didelės dalies planuojamų pirkimų vertės nurodomos centų tikslumu (*pvz. kompiuterinis tomografas - 826446,28 eurų, mobilus telefonas – 165,29 eurų, medicininė spinta vaistams – 1652,89 eurai, kardiomonitoriai ir stebėjimo stotys - 140495,87 eurai, funkcinė lova – 24004,96 eurų, šaldytuvas su šaldymo kamera - 2024,79 eurų ir t.t.*)³⁵. Ši aplinkybė leidžia kilti abejonėms tiek dėl rinkos tyrimo atliko (*t. y., kad atskiruose pirkimuose rinkos tyrimai nebuvo atliekami arba buvo atliekami apklausant tik vieną tiekėją*), tiek ir dėl galimo konkrečių tiekėjų protegavimo (*LSMU Kauno ligoninė paaiškino, kad atskirais atvejais į metinį pirkimų planą įtraukiant pirkimo objektus nurodomos LSMU Kauno ligoninės analogiškų pirkimo objektų sutartyse nurodytos kainos*).

Viešųjų pirkimų įstatymo 26 straipsnio 1 dalis numato perkančiųjų organizacijų teisę tikslinti planuojamų pirkimų planus. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad viešųjų pirkimų planavimo tikslas yra ir preliminariai informuoti rinkos dalyvius apie perkančiųjų organizacijų poreikius, kad šie galėtų iš anksto numatyti ir įvertinti savo galimybes varžytis dėl viešųjų pirkimų sutarčių, taip pat, esant reikalui, prisitaikyti prie perkančiųjų organizacijų planuojamų pirkimų, perkančiosios organizacijos privalo iš anksto atsakingai įvertinti savo poreikius bei juos galinčias įtakoti aplinkybes ir siekti, kad pirkimo planai būtų kiek įmanoma tikslesni ir konkretesni.

³⁴ Patvirtintas LSMU Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2021-01-04 įsakymu Nr. 1V-1 „Dėl Viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės 2021 metų viešųjų pirkimų metinio plano patvirtinimo“ ir papildytas LSMU Kauno ligoninės generalinio direktoriaus įsakymais: 2021-01-12 Nr. 1V-12, 2021-05-21 Nr. 1V-362 ir 2021-07-08 Nr. 1V-488 .

³⁵ LSMU Kauno ligoninė pateikė paaiškinimą, jog planuojamų pirkti prekių kainos yra nurodomos su pridėtinės vertės mokesčiu (PVM). Tačiau atkreipiame dėmesį, kad LSMU Kauno ligoninės direktoriaus įsakymu patvirtintame 2021 m. pirkimų plane pirkimų vertė nurodoma be PVM, o didžiosios dalies pirkimų vertė nurodoma be centų.

Analizės metu nustatyta, kad vertinamos ASPĮ savo reglamentavime įtvirtino galimybę einamųjų metų bėgyje keisti/papildyti pirkimų planus, tačiau nepakankamai aiškiai apibrėžė paties plano keitimo/papildymo sąlygas ir (ar) aplinkybes ir tokiu būdu sudarė sąlygas kilti abejonėms dėl atskirų pirkimų planų keitimų ir (ar) papildymų skaidrumo ir pagrįstumo.

Pavyzdžiui:

- 2021 m. sausio 4 d. patvirtintame LSMU Kauno ligoninės 2021 metų pirkimo plane buvo numatyti 154 pirkimai (*bendra planuojamų pirkimų vertė - 12 827 245,73 eurai*). 2021 metų sausio 12 d., t. y. praėjus 7 dienoms po 2021 metų LSMU Kauno ligoninės metinio pirkimų plano patvirtinimo, LSMU Kauno ligoninės 2021 metų pirkimų planas buvo papildytas 523 pirkimais (*bendra papildomų pirkimų vertė - 2 545 523,11 eurai*)³⁶. 2021 m. gegužės 21 d. į LSMU Kauno ligoninės 2021 metų pirkimų planą įtraukta dar 310 pirkimų (*bendra papildomų pirkimų vertė - 1 690 199,18 eurų*), o 2021 m. liepos 8 d. pirkimų planas papildytas dar 80 pirkimų (*bendra papildomų pirkimų vertė - 969 923,06 eurai*). Tokiu būtu, nenurodant konkrečių priežasčių ir (ar) aplinkybių, pirmąjį 2021 metų pusmetį į LSMU Kauno ligoninės 2021 metų pirkimų planą buvo papildomai įtraukta 913 pirkimų (*t. y. 6 kartus daugiau nei buvo patvirtinta*), kurių bendra vertė sudarė 5 205 645,60 eurus.

- 2021 metais vykusios Vilkaviškio ligoninės 2021 metų pirkimo plano „korekcijos“ sudarė 50 proc. pirminio³⁷ pirkimų plano vertės (*planuojamiems pirkimams numatyta pirkimų vertė padidėjo nuo 758 000 eurų iki 1 505 879 eurų*), tačiau minėtų „korekcijų“ priežastys ir (ar) aplinkybės taip pat nėra aiškios.

Manome, kad tokio masto pirkimo planų keitimai gali įtakoti ASPĮ viešųjų pirkimų chaotiškumą ir fragmentiškumą. Be to, galimos situacijos, kai prekių, paslaugų ar darbų poreikis gali būti sukuriamas dirbtinai, pirkimo sąlygos ir pirkimui skiriamos lėšos pritaikomos konkrečiam tiekėjui. Visa tai neužtikrina ASPĮ viešųjų pirkimų procesų skaidrumo, nuoseklumo ir atsparumo korupcijai.

Taip pat pastebėti atvejai, kuomet, tą pačią dieną ASPĮ vadovas savo įsakymu pirkimą įtraukia į patvirtintą ASPĮ metinį pirkimų planą ir tą pačią dieną patvirtina šio pirkimo parašką - užduotį, kurioje nurodoma, kad pirkimas yra planinis (*t. y. įtrauktas į pirkimų planą*). Tokiu būdu, toks pirkimo įtraukimas į pirkimų planą tampa formalus ir neužtikrina nei ASPĮ veiklos skaidrumo, nei galimybės rinkai iš anksto pasiruošti būsimiems pirkimams.

Pvz. Vilkaviškio ligoninės direktorius 2021-11-22 įsakymu Nr. V-111 *kompiuterinio tomografinio rentgeno vamzdžio (su įdiegimu)* pirkimą įtraukė į Vilkaviškio ligoninės 2021 metų

³⁶ LSMU Kauno ligoninė pateikė paaiškinimą, „kad plano papildymas 2021-01-12 d. buvo tęstinis procesas, kadangi sausio 4 d. dėl su COVID situacija susijusių veiksnių nespėta patvirtinti viso plano, buvo patvirtinta tik dalis“.

³⁷ Patvirtinto Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2021-02-22 įsakymu Nr. V-19.

pirkimų planą. Tą pačią dieną ligoninės direktorius patvirtino ir šio pirkimo Paraišką - užduotį³⁸, kurioje buvo nurodyta, kad pirkimas yra įtrauktas į pirkimų planą.

Išvada. ASPĮ nesudarant metinio viešųjų pirkimų plano, pirkimų plane nenurodant konkretaus planuojamo pirkti objekto pavadinimo ir rinkos tyrimais pagrįstų planuojamų pirkimų verčių bei dažnai keičiant pirkimų planus ir (ar) neviešinant to priežasčių /aplinkybių, tampa neužtikrintas viešųjų pirkimų skaidrumo ir lygiateisiškumo principų bei racionalaus lėšų panaudojimo tikslo įgyvendinimas ASPĮ viešuosiuose pirkimuose, nes sudaromos sąlygos vykdyti į metinį pirkimų planą neįtrauktus pirkimus, skaidyti realią pirkimo vertę, pirkimą vykdyti iš konkretaus tiekėjo bei nustatyti šališką, neobjektyvią ir rinkos tyrimais nepagrįstą planuojamo pirkimo vertę.

Pasiūlymai:

1. Vilkaviškio ligoninei užtikrinti, kad būtų sudaromas metinis Vilkaviškio ligoninės planuojamų pirkimų planas.

2. Alytaus ligoninei:

2.1. metiniuose pirkimų planuose nurodyti konkrečias planuojamas pirkti prekes, paslaugas ar darbus;

2.2. numatyti papildomas vidaus kontrolės priemones, kurios padėtų užkardinti galimybę dirbtinai skaidyti realią pirkimo vertę, analogiškus pirkimus įtraukinat į abu Alytaus ligoninės metinius pirkimų planus (*Mažos vertės pirkimų planą ir Alytaus ligoninės pirkimų planą*).

3. Visoms vertintoms ASPĮ:

- metinių pirkimų planų keitimo procedūras reglamentuojančiuose vidiniuose teisės aktuose įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias pirkimo plano keitimo iniciatorius argumentuoti ASPĮ metinio viešųjų pirkimų planų keitimo poreikį.

3.6. Dėl nenustatytos rinkos tyrimo atlikimo tvarkos kyla neobjektyvių pirkimų rizika

Pirkimo nepagrindžiant rinkos tyrimu arba rinkos tyrimą atliekant neobjektyviai ir neišsamiai, iškyla reali grėsmė, jog bus netinkamai suplanuotos pirkimui skiriamos lėšos, bus neįvertinti pokyčiai konkrečiame sektoriuje ir dėl to gali tekti tikslinti ar keisti pirkimo sąlygas, pirkimas gali neįvykti ar būti nutrauktas, gali vėliau tekti keisti pačią pirkimo sutartį arba galima nusipirkti nelabai naudingą prekę, paslaugą ar darbą, be to, gali būti proteguojami konkretūs tiekėjai.

1 pvz. Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2021 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. V-19 patvirtintame 2021 m. pirkimų plane pirkimui *Diagnostikos reagentai ir papildomos priemonės laboratoriniams tyrimams atlikti* buvo numatyta 350 tūkst. eurų. Tačiau jau 2021 m. kovo 8 dieną, t. y., praėjus 9 darbo dienoms nuo 2021 metų Vilkaviškio ligoninės pirkimų plano patvirtinimo, pirkimų

³⁸ 2021-11-22 Paraiška - užduotis Nr.282.

planas buvo patikslintas, minėtam pirkimui skiriamą lėšų sumą padidinant nuo 350 tūkst. eurų iki 525 tūkst. eurų³⁹, t. y. 175 tūkst. eurų arba 50 proc. Duomenų, kad šiuo atveju buvo atliktas rinkos tyrimas nėra.

2 pvz. Vilkaviškio ligoninė, suformuodama specializuoto (*sveikatos priežiūros*) skalbimo paslaugos pirkimo poreikį⁴⁰, neįvertino skalbinių rūšies, kurios kiekis skaičiuojamas vienetais (*pvz. pižamos, įvairūs rūbai, chalatai ir pan.*), ko pasėkoje pirkime dalyvavęs ir jį laimėjęs paslaugos tiekėjas neturėjo galimybės įsivertinti tokios skalbinių rūšies teikimo sąnaudų ir praėjus 2 mėnesiams po sutarties sudarymo, sutartį nutraukė dėl paslaugos teikime patiriamų nuostolių. Duomenų, kad šiame pirkime buvo atliktas rinkos tyrimas nėra.

3 pvz. Viena iš pagrindinių Vilkaviškio ligoninės 2021 metais vykdyto *Diagnostikos reagentų ir papildomų priemonių laboratoriniams tyrimams atlikti* pirkimo (pirkimas Nr. 535715) nutraukimo priežasčių buvo ta, jog Vilkaviškio ligoninė netinkamai įsivertino laboratorinės įrangos prietaisų pajungimo į Laboratorinę informacinę sistemą (LIS) išlaidas⁴¹. Duomenų, kad šiame pirkime buvo atliktas rinkos tyrimas nėra.

4 pvz. Alytaus ligoninė *Medicininės įrangos* pirkime (pirkimas Nr. 488978) nustatė stetofonendoskopo kainą - 143,3 eur/vnt. Tačiau vienas pirkimo dalyvis savo pasiūlyme nurodė stetofonendoskopo kainą - 12,1 eur/vnt. ir Alytaus ligoninei paprašius, pateikė tokios kainos pagrindimą, kurį Alytaus ligoninė pripažino tinkamu. Ši aplinkybė leidžia daryti prielaidą, jog minėtame pirkime Alytaus ligoninė rinkos tyrimo neatliko.

5 pvz. LSMU Kauno ligoninė priėmė sprendimą nutraukti *Vienkartinių indų* pirkimą (pirkimas Nr.555393) iš esmės dėl techninėje specifikacijoje savo pačios nustatytų, tačiau vienkartinių indų rinkoje draudžiamų/neegzistuojančių reikalavimų⁴². Ši aplinkybė leidžia daryti prielaidą, jog minėtame pirkime rinkos tyrimo procedūra buvo atlikta paviršutiniškai.

Analizės metu nustatyta, kad visos vertintos ASPĮ savo viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose numatė rinkos tyrimo procedūrą⁴³, kurios vykdymą priskyrė pirkimų iniciatoriams, tačiau nenustatė aiškaus jos vykdymo ir dokumentavimo. Pastebime, kad ši aplinkybė suponuoja galimybę atsirasti rizikai, jog atskiri pirkimų iniciatoriai rinkos tyrimo procedūrą skirtingai suvoks ir atliks, o dėl

³⁹ Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2021-03-08 įsakymas Nr. V-29 „Dėl viešųjų pirkimų plano 2021 metams patvirtinimo“ koregavimo“.

⁴⁰ 2021-09-19 Paraiška-užduotis pirkimui Nr.229.

⁴¹ Ligoninė buvo nusimačiusi, kad šias išlaidas padengs tiekėjai, tačiau pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019-11-22 įsakymą Nr.V-1327 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. gruodžio 5 d. įsakymo Nr.V-998 „Dėl asmens sveikatos priežiūros įstaigų laboratorijų veiklos vertinimo“ pakeitimo“ šias išlaidas turi pasidengti pati perkančioji organizacija pagal su LIS administratoriumi sudarytą paslaugų sutartį.

⁴² Ligoninė vienkartinių šaukštų specifikacijoje nurodė reikalavimą „Pagaminti iš CPLA medžiagos“, nors Lietuvoje įrankių pagamintų iš šios medžiagos pateikimas rinkai yra draudžiamas bei nurodė nestandartinius (mažesnius nei rinkoje egzistuoja) indų maistui ir maisto dėžučių matmenis.

⁴³ Rinkos tyrimas - tai kokybinės ir kiekybinės informacijos apie realių bei potencialių prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą (tiekėjus (įskaitant ir rinkoje veikiančias viešųjų pirkimų įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytas įstaigas ir įmones), jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus, užimamą rinkos dalį, kainas ir pan.) rinkimas, analizė ir apibendrintų išvadų rengimas, skirtas sprendimams, susijusiems su pirkimais, priimti.

nenustatyto šios procedūros dokumentavimo, nebus galima patikrinti tyrimo rezultatų (*ar pirkimų iniciatoriaus pateikiami duomenys apie rinkos tyrimo rezultatus yra teisingi*) bei įsitikinti, kad rinkos tyrimas tikrai buvo atliktas. Tai yra:

- Alytaus ligoninėje rinkos tyrimo procedūrą įtvirtina du vidaus teisės aktai - Alytaus ligoninės mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašas⁴⁴ ir Alytaus ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašas⁴⁵. Pagal Alytaus ligoninės mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašą, rinkos tyrimo procedūra yra atliekama tik pirkimo vertei nustatyti (14 p.) ir jos atlikimui pirkimo iniciatorius pats (*neargumentuodamas*) gali pasirinkti vieną iš dviejų būdų⁴⁶. O pagal Alytaus ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašą, rinkos tyrimo procedūra atliekama tikslu potencialiems teikėjams, numatomai pirkimo vertei ir galimybei pirkimą atlikti iš VPĮ 23 str.1 dalyje numatytų įstaigų ir įmonių nustatyti, tačiau atliekama esant aktualumui, kurio sąlygos ir (ar)aplinkybės nėra apibrėžiamos bei esant poreikiui (*pirkimų iniciatoriaus vienašališku sprendimu*) gali būti pakartotinai atliekama pirkimo iniciavimo metu, tačiau *poreikio* sąlygos ir (ar) aplinkybės taip pat nėra apibrėžiamos.

- LSMU Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo tvarka numato, kad prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikio formavimo etape kiekvienas pirkimų iniciatorius turi atlikti rinkos tyrimą, reikalingą potencialiems tiekėjams ir numatomai pirkimo vertei nustatyti, ilgalaikėms kartotinėms sutartims rinkos tyrimas gali būti atliekamas pirkimo iniciavimo metu, o vaistams ir medikamentams rinkos tyrimas gali būti neatliekamas⁴⁷. Pastebime, kad šiame reglamentavime naudojama sąvoka „gali būti“ yra labai neapibrėžta ir dėl to yra sudaromos sąlygos atskirais atvejais rinkos tyrimo procedūros visai neatlikti.

-Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės įpareigoja rinkos tyrimą atlikti pirkimų sąrašo rengimo etape (23.1 p.) ir rekomenduoja pirkimo iniciavimo etape *peržiūrėti pirkimų sąrašo rengimo etape atlikto rinkos tyrimo duomenis, rezultatus ir atlikti išsamesnį rinkos tyrimą* (30 p.), tačiau pačios rinkos tyrimo (tiek atliekamo pirkimų sąrašo rengimo etape, tiek ir „išsamesnio“) procedūros vykdymo nedetalizuoja ir tokiu būdu neriboja pirkimų iniciatoriaus diskrecijos priimant sprendimus dėl rinkos tyrimo. Be to pastebime, kad esant rekomendacinio, o ne privalomo pobūdžio įpareigojimui atlikti rinkos tyrimą, atsiranda galimybė rinkos tyrimo procedūros visai neatlikti. Dėl to padidėja netinkamo pasirengimo pirkimui rizika – gali būti nenustatomi: siūlomi kviesti tiekėjų sąrašai, ketinamų pirkti prekių, paslaugų ar darbų techniniai, estetiniai, funkciniai bei

⁴⁴ Patvirtinta Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2017-12-29 įsakymu Nr. V-560 „Dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašo tvirtinimo“ 14 ir 15 punktai.

⁴⁵ Patvirtinta Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2019-07-03 įsakymu Nr. V-278 „Dėl viešųjų pirkimų VŠĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašo tvirtinimo“. 24.1, 25, 32, 35 ir 37 p.

⁴⁶ 15 punktas. „Atlikdamas rinkos tyrimą pirkimų iniciatorius pats pasirenka, kokius duomenis rinkti – pirminius, t. y. originalius duomenis, kurie renkami specialiai konkrečiam pirkimui, ar antrinius, t. y. tokius duomenis, kurie jau buvo surinkti anksčiau ir kuriuos galima visiškai ar iš dalies panaudoti sprendžiant susidariusią problemą“.

⁴⁷ LSMU Kauno ligoninės Viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės taisyklių, patvirtintų LSMU Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2020-09-08 įsakymu Nr. 1V-856, 5.1.3.2.punktas.

kokybės reikalavimai; tiekėjo kvalifikacijai ir kompetencijai keliami reikalavimai ir pan. bei atsiranda „konkrečių tiekėjų“ protegavimo galimybės.

Išvada. Atsižvelgiant į išdėstytą, konstatuotina, kad pirkimų iniciatoriams rinkos tyrimo procedūros vykdyme yra suteikiama per plati diskrecija, kadangi šios procedūros atlikimas yra grindžiamas išskirtinai vienasmeniais pirkimų iniciatorių sprendimais. Pavyzdžiui, nepažeisdamas jokių teisės aktų reikalavimų rinkos tyrimo atlikimo metu pirkimų iniciatorius gali apklausti tik tuos tiekėjus ir tokį skaičių tiekėjų, kuris jo subjektyviu vertinimu yra būtinas. Be to, minėtos aplinkybės sudaro prielaidas pirkimų iniciatoriui veikti neobjektyviai, atsiranda palankios sąlygos šališkiems „vieno tiekėjo“ pirkimams. Dėl ASPĮ viešųjų pirkimų procesų reglamentavime nenustatytos detalios ir aiškios rinkos tyrimo atlikimo tvarkos atsiranda rizika, jog atskiri pirkimų iniciatoriai rinkos tyrimo procedūrą skirtingai suvoks ir atliks (arba jos visai neatliks), didėja „konkrečių tiekėjų“ protegavimo galimybės, o nenustačius šios procedūros dokumentavimo, tampa neįmanoma patikrinti tyrimo rezultatų bei įsitikinti, kad rinkos tyrimas tikrai buvo atliktas.

Pasiūlymas. Reglamentuoti rinkos tyrimo atlikimo procedūrą joje numatant:

- sąlygas/aplinkybes/kriterijus, kurių pagalba būtų nustatomas rinkos tyrimo poreikis, rinkos tyrimo apimtys, analizuojami duomenys, tyrimo dalyviai ir jų skaičius;
- rinkos tyrimo atlikimo dokumentavimą;
- pirkimo vykdytojų veiksmus, nustačius esminius rinkos tyrimo atlikimo trūkumus.

3.7. Neregamentuotas sprendimų dėl informacijos apie viešojo pirkimo biudžeto viešininį / neviešininį priėmimas

Viešųjų pirkimų tarnybos nuomone⁴⁸ viešai skelbiamuose pirkimo dokumentuose pirkimo vykdytojas gali, tačiau neprivalo, nurodyti pirkimui (pirkimo daliai) skirtą lėšų sumą. Tačiau prieš pirkimo procedūrą rengiamuose vidiniuose dokumentuose (*paraiška, pirkimo užduotis ir pan.*) tokią informaciją pirkimo vykdytojas turi būti nusimatęs. Be to, pagal Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo 6¹ punktą „Pirkimo vykdytojas, prieš pateikdamas skelbimą apie pirkimą Viešųjų pirkimų tarnybai, CVP IS skiltyje „Vidiniai dokumentai“ (joje pateikiama informacija nėra viešai prieinama) privalo įkelti dokumentą, kuriame būtų nurodyta kaina arba sąnaudos, kurios bus naudojamos vertinant, ar pasiūlyme nurodyta kaina ar sąnaudos nėra per didelės, pirkimo vykdytojui nepriimtinos. Prireikus patikslinti informaciją, įkeliamas papildomas dokumentas. Anksčiau įkelto dokumento turinys nekeičiamas, dokumentas iš CVP IS nešalinamas. Jei pirkimas skaidomas į dalis, tokia informacija pateikiama dėl kiekvienos pirkimo dalies atskirai. Šio punkto nuostatos netaikomos, jeigu

⁴⁸<https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360014186380-Ar-perkan%C4%8Dioji-organizacija-privalo-pirkimo-dokumentuose-nurodyti-pirkimui-pirkimo-daliai-skirt%C4%85-1%C4%97%C5%A1%C5%B3-sum%C4%85->

informaciją apie kainą ar sąnaudas pirkimo vykdytojas pateikia viešai skelbiamuose pirkimo dokumentuose“.

Analizės metu nustatyta, kad vertinamos ASPĮ savo viešųjų pirkimų organizavimo tvarkose nėra nusistačiusios konkrečių pirkimų/sąlygų/atvejų kada informacija apie konkrečiam pirkimui skiriamą lėšų sumą yra viešinama (*nurodoma potencialiems tiekėjams prieinamose pirkimo dokumentuose*), o kada ne. Dėl to nėra aišku kurių ASPĮ viešųjų pirkimų biudžetai tiekėjams yra atskiedžiami, o kurių neatskleidžiami bei kas ir kuo vadovaudamasis priima dėl to sprendimus.

Nustatyta, kad praktikoje sprendimus dėl potencialiems tiekėjams ASPĮ konkrečiam pirkimui skiriamos lėšų sumos viešinimo/neviešinimo priima pirkimo iniciatoriai arba pirkimo vykdytojai ir šie sprendimai yra vienasmeniškai bei nepagrįsti (t. y. nėra dokumentuojamas jų pagrindimas). Manytina, kad tokia situacija gali sudaryti sąlygas minėtus sprendimus priimantiems asmenims manipuluoti informacija apie ASPĮ pirkimui skiriamas lėšas ir sudaryti ne vienodas ar išskirtines sąlygas tam tikriems tiekėjams. Pavyzdžiui, praktikoje galimos situacijos kai tiekėjas, norėdamas parduoti senesnio modelio ar techninio sprendimo prekes, perkančiajai organizacijai atliekant rinkos tyrimą nurodo mažesnę nei rinkoje egzistuoja kainą, o perkančioji organizacija šią kainą numato, kaip priimtina ir ją paviešina pirkimo sąlygose. Tačiau, esant tokioms aplinkybėms, tikėtina, kad net esant dideliam potencialių tiekėjų susidomėjimui pirkimu, pasiūlymą greičiausiai pateiks ir pirkimą laimės tik vienas suinteresuotas tiekėjas.

Šios analizės metu pastebėti atvejai (*žemiau pateikti pavyzdžiai*) leidžia daryti prielaidą, jog esant galimam ASPĮ išankstiniam susitarimui su tiekėju, ASPĮ atlieka pirkimo rinkos tyrimą ir skelbia pirkimui skiriamą lėšų sumą. Tuomet tiekėjai savo pasiūlymuose nurodo kuo artimesnę kainą perkančiosios organizacijos nurodytai sumai, tačiau tokiais atvejais pasiūlymą dažniau pateikia tik vienas tiekėjas. Pastebėta, kad ASPĮ neviešinant pirkimo biudžeto, pirkime dalyvauja daugiau tiekėjų ir gali būti pasiektas geresnis viešojo pirkimo tikslo rezultatas.

1 pvz. 2021 metais vykdyto *DPV aparato anestezijos ir gyvybinių funkcijų monitoriaus* pirkime (pirkimas Nr.563335) perkančioji organizacija nurodė maksimalią planuojamos sutarties vertę – 29 970 eurų. Pirkimui buvo atliktas rinkos tyrimas. Pirkimu susidomėjo 6 tiekėjai, tačiau pasiūlymą pateikė tik 1, o jo pasiūlyta kaina buvo labai artima perkančiosios organizacijos nurodytai – 29 850,70 eurų.

2 pvz. 2021 metais vykdyto *Gastrofibroskopo* pirkimo sąlygose (pirkimas Nr. 59506) buvo nurodyta maksimali planuojama pirkimo sutarties vertė 19 000 eurų. Pirkimui buvo atliktas rinkos tyrimas. Pirkimu susidomėjo 4 tiekėjai, bet pasiūlymą pateikė tik 1, o jo pasiūlyta kaina buvo artina perkančiosios organizacijos skelbtai – 18 392 eurai.

3 pvz. 2020 metais vykdytam *VšĮ Vilkaviškio ligoninės pagrindinio pastato vidaus patalpų (holų ir laiptinių) paprasto remonto darbų* pirkimui (pirkimas Nr. 487854) buvo numatyta 80 000

eurų. Pirkimui nebuvo atliktas rinkos tyrimas. Pirkimo vykdytojas neviešino pirkimui skirtos lėšų sumos. Pirkimu susidomėjo 9 tiekėjai, iš kurių 5 pateikė pasiūlymus. Tokiu būdu buvo užtikrinta tiekėjų konkurencija. Tačiau reikšmingiausia buvo tai, kad laimėtoju pripažinto pasiūlymo kaina buvo 51 858,16 eurų, t. y. 28 000 eurų mažesnė nei planavo pirkimo vykdytojas.

4 pvz. 2020 metais vykdyto 3 dalių, 30 000 eurų vertės *Rentgeno įrangos techninės priežiūros ir remonto paslaugų* pirkimo (pirkimas Nr. 475717) kaina nebuvo viešinama. Pirkimui nebuvo atliktas rinkos tyrimas. Pirkime dalyvavo 2 tiekėjai, kurie abu pateikė pasiūlymus. Vienas tiekėjas pateikė pasiūlymą I daliai, o kitas – II ir III daliai. Svarbu paminėti, kad bendra tiekėjų pasiūlymų kaina sudarė 19 137 eurus, t. y. perkančioji organizacija sutaupė 10 863 eurus.

Paminėtos prielaidos kontekste, pastebime, kad ASPĮ sprendimas dėl konkrečiam pirkimui skiriamų lėšų viešinimo/neviešinimo turėtų būti sietinas su rinkos tyrimu. Tai yra, ASPĮ maksimalias konkrečiam pirkimui skiriamas lėšas tikslinga būtų viešinti tik atlikus tinkamą, išsamų ir objektyvų perkamo objekto rinkos tyrimą, kuomet šio tyrimo pagrindu nustatyto pirkimo biudžeto pavišinimas neturėtų esminės įtakos pirkimo vertei.

Išvada. ASPĮ nereglamentuojant sprendimų dėl informacijos apie viešojo pirkimo biudžeto skelbimą/neskelbimą priėmimo, neužtikrinamas šių sprendimų skaidrumas, objektyvumas ir pagrįstumas bei sudaroma galimybė minėtus sprendimus priimantiems asmenims elgtis nesažiningai.

Pasiūlymas. Nustatyti aiškų informacijos apie viešojo pirkimo biudžeto skelbimą/neskelbimą nustatymo mechanizmą.

3.8. Techninė specifikacija galimai pritaikoma konkrečiam tiekėjui ar ekonominės veiklos vykdytojui

Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 3 dalies nuostatos įtvirtina perkančiųjų organizacijų pareigą technines specifikacijas parengti taip, kad jos užtikrintų konkurenciją ir nediskriminuotų tiekėjų. Tačiau analizės atlikimo metu nustatyti atskiri atvejai leido daryti išvadą, jog perkančiosios organizacijos, rengdamos technines specifikacijas, vis tik galimai sudaro išskirtines sąlygas konkrečioms tiekėjams ar ekonominės veiklos vykdytojams ir tokiu būdu neužtikrina vienodų galimybių potencialiems pirkimo dalyviams bei apriboja konkurenciją viešajame pirkime.

1 pvz. Vilkaviškio ligoninės *Kompiuterinio tomografo rentgeno vamzdžio* pirkime (pirkimas Nr. 575953) dalyvavo vienas tiekėjas. Tiekėjas pateikė pretenziją, kurioje prašė panaikinti kvalifikacinį reikalavimą tiekėjams *turėti Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos išduotą pažymėjimą atlikti siūlomos medicinos įrangos techninės būklės patikrinimą*. Savo prašymą tiekėjas argumentavo tuo, kad kompanija „Neusoft Medical Systems Co. Ltd“, kurią jis atstovauja Lietuvoje *nenumato techninės būklės patikrinimo pakeitus tomografo rentgeno vamzdį*, todėl šis kvalifikacinis reikalavimas nėra susijęs su pirkimo objektu ir prašė jį panaikinti. Svarbu tai, kad savo argumentus tiekėjas nurodė kaip „Neusoft Medical

Systems Co. Ltd“ kompanijos atstovas, o Vilkaviškio ligoninė su jais sutiko, neįsitikinusi kitų kompanijų galimybėmis *atlikti techninės būklės patikrinimą pakeitus tomografo rentgeno vamzdį* ir tokiu būdu panaikindama savo pačios nustatytą reikalavimą.

2 pvz. Alytaus ligoninės parengta *Skalbyklos įrangos* techninė specifikacija (pirkimas Nr.541233) buvo pritaikyta konkrečiai prekei - skalbimo mašinai ELECTROLUX WB6-2. Apie tai pirkimo metu informavo vienas pirkimo dalyvis, pateikdamas pretenziją. Pirkimo vykdytojas pretenzijos nenagrinėjo, o iš karto priėmė sprendimą – pirkimą nutraukti. Tokiu veiksmu pirkimo vykdytojas nepaneigė pirkimo dalyvio pretenzijoje išsakytų teiginių dėl techninės specifikacijos reikalavimų pritaikymo konkrečiai prekei.

3 pvz. LSMU Kauno ligoninė *Plovimo-dezinfekavimo mašinų instrumentams* techninėje specifikacijoje (pirkimas Nr. 497816) be kitų reikalavimų nurodė ir šiuos reikalavimus: „*Atvira programų struktūra, gamintojo instaliuota ≥ 20 programų, papildomai galimų instaliuoti programų ≥ 20*“; „*Mašinos valdymo konsolės meniu lietuvių/anglų kalbomis*“ ir „*Išoriniai matmenys (aukštis x plotis x gylis) ≤ (2200x670x780)mm*“. Pirkimo dalyviui paprašius pirkimo vykdytojo nurodyti kokios konkrečios 20 programų turėtų būti gamintojo instaliuotos gamykloje bei paaiškinti reikalavimus dėl mašinos valdymo konsolės meniu kalbos ir mašinai nustatytų matmenų, pirkimo vykdytojas paaiškinimų nepateikė, o priėmė sprendimą nutraukti pirkimo procedūras dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatytų principų pažeidimo. Tokia situacija, kai perkančioji organizacija nustato pirkimo reikalavimus, kurių poreikio negali paaiškinti, gali sukelti pagrįstą įtarimą, jog minėtos mašinos techninė specifikacija arba pritaikyta konkrečiam modeliui, arba rengiant ją galėjo būti pasinaudota kitos perkančiosios organizacijos parengta analogiškos ar panašios mašinos technine specifikacija, neįsitikinusi, ar jos reikalavimai atitinka LSMU Kauno ligoninės poreikius.

4 pvz. Alytaus ligoninė turi 24 liftus, tačiau 2020 metais organizuodama liftų techninės priežiūros pirkimą (pirkimas Nr.472010) pirkimą suskaidė į 2 dalis (*pirkimo dokumentuose nenurodant kodėl 1 pirkimo daliai priskirti 22 liftai, kitai – 2 liftai, nors abiem pirkimo dalims nurodyta ta pati techninė specifikacija (techniniai reikalavimai)*). Reikšminga šioje situacijoje tai, kad nuo 2015 metų Alytaus ligoninės liftų techninės priežiūros paslaugų pirkimą (atskiras jo dalis) laimi dvi tos pačios įmonės.

5 pvz. Alytaus ligoninės atviro konkurso pirkime „*Reagentų ir pagalbinių priemonių klinikinės chemijos ir imunochemijos tyrimų pirkimas bei prietaisų panauda*“ (pirkimas Nr. 468594) buvo gauta pretenzija, kurioje be kitų pastabų buvo teigiama, kad pirkimo sąlygos yra pritaikytos iš anksto žinomam konkrečiam tiekėjui, kuris siūlo Alytaus ligoninės laboratorijoje naudojamą įrangos modelį. Pirkimo vykdytojas pretenziją išnagrinėjo ir priėmė atitinkamai sprendimus – tenkinti pretenziją ir nutraukti pirkimo procedūras. Tokiu būdu Alytaus ligoninė nepaneigė pirkimo dalyvio pretenzijoje išsakytų teiginių dėl techninės specifikacijos reikalavimų pritaikymo konkrečiai įrangai.

Dar atkreipiame dėmesį, į ASPĮ rengiamas medicininės įrangos technines specifikacijas, kurios visų ASPĮ vykdomų viešųjų pirkimų kontekste išsiskiria savo detalumu. Ir nors įprastai, didžioji dalis medicininės įrangos techninės specifikacijos reikalavimų pirkimo objektui nėra griežtai apibrėžiami (*vartojamos sąvokos „ne mažiau“, nurodomi intervalai „nuo iki“, ženklai \geq (daugiau arba lygu), \leq (mažiau arba lygu) ir pan.*), techninėje specifikacijoje nenurodomas konkretus prekės ženklas, modelis, tačiau tiekėjų siūlomos įrangos techniniai parametrai ar jų intervalai identiškai sutampa su ASPĮ techninėje specifikacijoje nurodytais ir tai sudaro pagrindą kilti abejonėms dėl galimo pirkimų suinteresuotumo.

1 pvz. Vilkaviškio ligoninės *Universalus stacionarinio rentgeno diagnostikos medicinos prietaiso* (pirkimas Nr. 498406) techninėje specifikacijoje buvo nustatyti 125 reikalavimai. Pirkimą laimėjusio tiekėjo pateiktame pasiūlyme net 110 nurodytų pasiūlymų buvo identiškai pirkimų vykdytojo nustatytiems (*pvz. pirkimų vykdytojo nurodytas reikalavimas – „rentgeno vamzdžio židinio dėmių skaičius - ≥ 2 “, tiekėjo pasiūlytas – „rentgeno vamzdžio židinio dėmių skaičius - 2“; pirkimų vykdytojo nurodytas reikalavimas - „rentgeno vamzdžio normali įtampa - ≥ 150 kV“, tiekėjo pasiūlymas – „rentgeno vamzdžio normali įtampa - 150 kV“; pirkimo vykdytojo nurodytas reikalavimas – „maksimali anodo šiluminė varža - ≥ 400 kHU“, tiekėjo pasiūlymas – „maksimali anodo šiluminė varža 400kHU“; pirkimo vykdytojo nustatytas reikalavimas – „Maksimali vamzdžio gaubės šiluminė talpa - ≥ 1600 “, tiekėjo pasiūlymas – „Maksimali vamzdžio gaubės šiluminė talpa 1600kHU“ ir t.t.)*

2 pvz. Alytaus ligoninės *Medicininės įrangos* pirkime (pirkimas Nr. 572975) paciento monitoriui pirkimo vykdytojo nustatyti reikalavimai visiškai atitiko tiekėjo pasiūlytus:

Eil. Nr.	Techniniai reikalavimai	Pirkimo vykdytojo reikalaujama reikšmė	Tiekėjo siūloma reikšmė
1.	Elektros maitinimo šaltiniai	1.~220V±10%, 50Hz elektros tinklas; 2.Vidinis maitinimo šaltinis (akumuliatorius); monitoriaus veikimo laikas, maitinant iš šio šaltinio ≥ 12 val.	1.~220V±10%, 50Hz elektros tinklas; 2.Vidinis maitinimo šaltinis; monitoriaus veikimo laikas, maitinant iš šio šaltinio 13 val.
2.	Reikalavimai monitoriaus konstrukcijai	1. USB jungtis; 2. LAN tinklo plokštė 3. Jungtis papildomam displėjui	1. USB jungtis; 2. LAN tinklo plokštė 3. Jungtis papildomam displėjui
3.	Reikalavimai monitoriaus ekranui	1.Spaltotas, LCD (arba lygiavertis), ≥ 30 cm įstrižainės; 2.Sensorinis, lietimui jautrus paviršius (Touch Screen); 3.Skiriamoji monitoriaus geba $\geq (1280 \times 800)$ taškų; 4.Galimas EKG kreivių skaičius ekrane vienu metu ≥ 12 5. Naktinis režimas 6. Mini tendencijos ekrane ≥ 8 val.	1.Spaltotas, LCD, 30.7 cm įstrižainės; 2.Sensorinis, lietimui jautrus paviršius (Touch Screen); 3.Skiriamoji monitoriaus geba (1280x800) taškų; 4.Galimas EKG kreivių skaičius ekrane vienu metu 12 5. Naktinis režimas 6. Mini tendencijos ekrane 8 val.
4.	Monitoriaus matuojamų	Atminties trukmė ≥ 240 val. grafinės ir skaitmeninės informacijos	Atminties trukmė 240 val. grafinės ir skaitmeninės informacijos

	parametru atmintis		
5.	Monitoriaus atsparumas	Turi atitikti atsparumą smūgiams ir vibracijai pagal ISO 9919/IEC 80601-2-61 standartą arba lygiavertis	Turi atsparumą smūgiams ir vibracijai pagal ISO 9919/IEC 80601-2-61 standartą
6.	Monitoruojami parametrai	1.EKG (multiderivacinis kanalas) su išplėstine aritmijų ir ST analize; 2.Kvėpavimas; 3.Širdies susitraukimų dažnis (SSD); 4.Neinvazinis kraujospūdis; 5.SpO2; 6.Temperatūra – 2 kanalai	1.EKG (multiderivacinis kanalas) su išplėstine aritmijų ir ST analize; 2.Kvėpavimas; 3.Širdies susitraukimų dažnis (SSD); 4.Neinvazinis kraujospūdis; 5.SpO2; 6.Temperatūra – 2 kanalai
7.	Papildomi matavimo moduliai	1. Galimybė įdiegti vėliau 2. Talpinami atskiroje lentynoje 3. Be papildomo elektros maitinimo šaltinio	1. Galimybė įdiegti vėliau 2. Talpinami atskiroje lentynoje 3. Be papildomo elektros maitinimo šaltinio (Jungiamo į monitorių per USB jungtį)

Išvada. Perkančiosioms organizacijoms rengiant techninę specifikaciją pagal konkrečių tiekėjų ar ekonominės veiklos vykdytojų siūlomas prekes, paslaugas ar darbus arba pagal kitų pirkimo vykdytojų parengtas technines specifikacijas, atsiranda rizika, jog perkančioji organizacija orientuosis ne į savo poreikius, o į tiekėjo galimybes ir dėl to bus apribotos kitų tiekėjų galimybės dalyvauti viešajame pirkime, o pasiektas viešojo pirkimo rezultatas neatitiks perkančiosios organizacijos poreikių ar lūkesčių, gali kilti pagrįstų įtarimų dėl išankstinių susitarimų su tiekėjais.

Pasiūlymas. Numatyti papildomas vidaus kontrolės priemonės, kurios užtikrintų, kad techninės specifikacijos reikalavimai būtų pagrįsti ir nediskriminuotų panašių prekių gamintojų, darbų vykdytojų ir paslaugų tiekėjų.

3.9. Galima korupcijos rizika tiekėjų pasiūlymų ir pretenzijų vertinime

Viešųjų pirkimų įstatymo 55 straipsnis nustato tiekėjų pateiktų paraiškų vertinimo taisykles, kuriomis turi vadovautis perkančioji organizacija, išrinkdama labiausiai perkančiosios organizacijos poreikius atitinkančius pasiūlymus pagal jos konkrečiame pirkime pasirinktus (pirkimo dokumentuose nustatytus) pasiūlymų vertinimo kriterijus. Pasiūlymų vertinime svarbiausias vaidmuo tenka perkančiosios organizacijos pasirinktiems pasiūlymų vertinimo kriterijams, kurių dėka tiekėjai gali aiškiai suprasti kokiais kriterijais vadovaujantis perkančiosios organizacijos vertins jų pateiktus pasiūlymus, o pačios perkančiosios organizacijos galės tinkamai ir lengvai įvertinti tiekėjų pasiūlymus.

Analizės metu, vertinant ASPĮ tiekėjų pasiūlymų vertinimo etapą, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

3.9.1. Viešojo pirkimo sąlygose nustatant reikalavimą pateikti siūlomų prekių pavyzdžius, tačiau nenumatant tų pavyzdžių vertinimo kriterijų (metodikos) atsiranda rizika šališkam viešojo pirkimo pasiūlymų vertinimui

Korupcijos rizikos analizės metu pastebėta kai kurių ASPĮ atskiruose viešuosiuose pirkimuose taikoma praktika – pirkimo metu susipažinti su tiekėjų siūlomų prekių pavyzdžiais (pvz., Alytaus ligoninės vykdyti pirkimai: *Vienkartinių medicininių priemonių ir reagentų* pirkimas (pirkimas Nr. 561979), *Kraujo paėmimo sistemų* pirkimas (pirkimas Nr.570557)).

Atkreipiame dėmesį, jog perkančiosios organizacijos, nustatydamos tokį reikalavimą, nenumato jo vertinimo kriterijų (metodikos) ir šį reikalavimą traktuoja tik kaip tiekėjų siūlomų prekių pavyzdžių pateikimo faktą, kurio neįvykdžius tiekėjo pasiūlymas yra atmetamas kaip neatitinkantis pirkimo sąlygų. Akivaizdu, kad dėl perkančiųjų organizacijų nenustatytų konkrečių minėto reikalavimo vertinimo kriterijų toks reikalavimas iš esmės praranda prasmę. Tačiau antikorporaciniu požiūriu reikšminga šioje situacijoje yra tai, kad praktikoje perkančioji organizacija, gavusi tiekėjų pateiktus siūlomų prekių pavyzdžius, vis tik juos įvertina (pabando, palygina ir pan.), o šie vertinimo rezultatai gali įtakoti šališkus perkančiosios organizacijos sprendimus, atliekant pasiūlymų vertinimą.

Išvada. Perkančiajai organizacijai viešojo pirkimo sąlygose numatant reikalavimą pateikti siūlomų prekių pavyzdžius, tačiau nenustatant tų pavyzdžių vertinimo kriterijų (metodikos) atsiranda rizika šališkam viešojo pirkimo pasiūlymų vertinimui, konkrečių tiekėjų protegavimui.

Pasiūlymas. Viešojo pirkimo sąlygose nustatant reikalavimą pateikti siūlomų prekių pavyzdžius, numatyti pavyzdžių vertinimo kriterijus (metodiką).

3.9.2. *Pretenzijų nagrinėjime neužtikrinamas skaidrių ir objektyvių sprendimų priėmimas*

Analizės metu pastebėta nemažai atvejų, kai pirkimo vykdytojo priimtas sprendimas dėl pirkimą laimėjusio pasiūlymo buvo pakeistas atsižvelgus į gautą pretenziją. Manytina, jog tokios situacijos sudaro prielaidas kilti abejonėms tiek dėl galimo perkančiosios organizacijos suinteresuotumo, tiek ir dėl jos gebėjimo tinkamai įvertinti tiekėjų pateiktų pasiūlymų atitiktį pirkimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams.

1 P.vz. Vilkaviškio ligoninės atviro konkurso būdu vykdytas *Kardioechoskopo* pirkimas (pirkimas Nr. 557498). Pirkimo vykdytojas *kardioechoskopo* pirkimo sąlygose (3.5 p.) nustatė kvalifikacijos reikalavimą tiekėjams - *“Tiekėjas turi turėti Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos išduotą pažymėjimą atlikti siūlomos medicinos įrangos techninės būklės patikrinimą“*. Tačiau du pirkime dalyvavę tiekėjai pateikė pirkimo vykdytojui paaiškinimą, jog šis reikalavimas yra neįgyvendinamas, nes Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, išduoda pažymėjimus atlikti medicinos įrangos techninės būklės patikrinimus tik LR sveikatos apsaugos ministro įsakyme Nr. V-383 „Dėl medicinos priemonių naudojimo tvarkos aprašo tvirtinimo“ nurodytai įrangai, o Vilkaviškio ligoninės perkama medicininė įranga nėra minima minėtame ministro įsakyme.

Neatsižvelgdamas į šį pirkimo dalyvių paaiškinimą, pirkimo vykdytojas abiejų tiekėjų pasiūlymus atmetė kaip neatitinkančius pirkimo sąlygų reikalavimo „*Tiekėjas turi turėti Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos išduotą pažymėjimą atlikti siūlomos medicinos įrangos techninės būklės patikrinimą*“ ir priėmė sprendimą pirkimą nutraukti. Dėl šio sprendimo pirkimo vykdytojas gavo pretenziją, kurią išnagrinėjęs pripažino, kad „*netinkamai traktavo Viešųjų pirkimų įstatymo 47 str. 1 d. atmesdama pateiktus tiekėjų pasiūlymus kaip neatitinkančius kvalifikacijos reikalavimų ir užbaigė pirkimą*“ ir priėmė naują sprendimą - *tęsti kardioechoskopo pirkimo procedūras*. To pasėkoje, atlikęs tiekėjų pasiūlymų vertinimą, pirkimo vykdytojas, sudarė pasiūlymų eilę ir paskelbė pirkimo laimėtoją. Pirkimo antros vietos laimėtoju pripažinto pasiūlymo tiekėjas dėl tokio pirkimo vykdytojo sprendimo pateikė pretenziją, kurioje nurodė argumentus, jog pirkimą laimėjusio tiekėjo pasiūlymas yra netinkamas *nes juo siūloma Prekė neatitinka viešojo pirkimo objekto ir be esminių pakeitimų negalėtų patenkinti Pirkimo sąlygose nustatytų viešojo pirkimo objektui keliamų perkančiosios organizacijos poreikių bei reikalavimų*.

Pretenzijos nagrinėjimui buvo sustabdytos pirkimo procedūros. Tačiau, apart pirkimo vykdytojo kreipimosi į pirkimo laimėtoju pripažinto pasiūlymo tiekėją pateikti paaiškinimus dėl pretenzijoje nurodytų pastabų, nėra jokių duomenų, įrodančių pirkimo vykdytojo dėtą pastangą siekiant įvertinti pretenzijoje nurodytą informaciją.

Pirkimo laimėtoju pripažinto pasiūlymo tiekėjas pirkimo vykdytojui paaiškinimų nepateikė, o pirkimo vykdytojas, nepateikdamas konkretaus atsakymo į pretenziją, priėmė sprendimą, jog pirkimo laimėtoju pripažintas pasiūlymas neatitinka pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų ir yra atmetamas. Tokiu būdu pirkimo laimėtoju buvo pripažintas anksčiau antrą vietą užėmęs pasiūlymas.

2 P.vz. Alytaus ligoninės vykdytame 798 358 eurų vertės *kompiuterinio tomografo* pirkime (pirkimas Nr. 470133) po pasiūlymų sudarymo eilės buvo gauta pirkime dalyvavusio ir antrą vietą užėmusio pasiūlymo tiekėjo pretenzija. Pirkimo vykdytojas dėl pretenzijos paaiškinimo kreipėsi į pirmos vietos laimėtoju pripažinto pasiūlymo tiekėją ir jo pateiktu paaiškinimu vadovavosi rengdamas neigiamą atsakymą į pretenziją. Tačiau antros vietos laimėjusio pasiūlymo tiekėjas nesutiko su pirkimo vykdytojo pretenzijos netenkinimo rezultatais ir pateikė ieškinį teismui. Teismas ieškinį tenkino, ko pasėkoje pirkimo vykdytojas, vykdydamas Kauno apygardos teismo sprendimą, pirkimo laimėtoju pripažino antros vietos laimėtoju paskelbtą pasiūlymą.

Pastebime, kad pateiktais pavyzdžiais iliustruotos ASPĮ praktikoje egzistuojančios situacijos, kai pirkimų vykdytojo sprendimas dėl pirkimą laimėjusio pasiūlymo nustatymo buvo įtakotas pirkimo dalyvių pateiktos pretenzijos, gali būti vertinamos dvejopai. Viena vertus, perkančiosios organizacijos dėl perkamo objekto sudėtingumo ar specifikos, žmogiškųjų išteklių, pirkimų organizavimo ir vykdymo kompetencijos stokos ar kitų objektyvių priežasčių, gali padaryti netyčinių klaidų, t. y. netinkamai ar nepakankamai objektyviai išnagrinėti ir įvertinti tiekėjų pateiktus pasiūlymus. Antra

vertus, galimos situacijos, kai perkančiosios organizacijos sąmoningai priima neobjektyvius ir šališkus sprendimus konkrečių tiekėjų pasiūlymų vertinime. Manome, kad prie pastarojo aspekto galimo egzistavimo patvirtinimo galėtume priskirti tuos atvejus, kai ASPĮ gavusios tiekėjų pretenzijas jų nenagrinėja (nepateikia oficialaus atsakymo į jas), o iš karto priima sprendimą - pirkimą nutraukti (pvz. Alytaus ligoninės vykdytas *skalbyklos įrangos* pirkimas (pirkimas Nr. 541233), Alytaus ligoninės vykdytas pirkimas *Reagentai ir pagalbinės priemonės šlapimo ir kitų kūno skysčių tyrimams bei prietaisų įsigijimas panaudos būdu* (pirkimas Nr. 536961)).

Išvada. ASPĮ Pretenzijų teikėjams pateikiant nepakankamai motyvuotus sprendimus tampa neužtikrintas skaidrus ir objektyvus pretenzijų nagrinėjimas.

Pasiūlymas. Užtikrinti, kad pretenzijų teikėjams būtų pateikiami motyvuoti atsakymai.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus ASPĮ viešųjų pirkimų procesus, darytina išvada, kad šiuose procesuose yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

4.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

4.1.1. Dėl ASPĮ viešųjų pirkimų procesų reglamentavime nenustatytos detalios ir aiškios rinkos tyrimo atlikimo tvarkos atsiranda rizika, jog atskiri ASPĮ vykdomi viešieji pirkimai bus nepagrįsti rinkos tyrimu (ar pagrįsti neobjektyviu, paviršutiniškai atliktu) ir dėl to bus netinkamai suplanuotos pirkimui skiriamos lėšos, bus neįvertinti pokyčiai konkrečiame sektoriuje, gali tekti tikslinti ar keisti pirkimo sąlygas, pirkimas gali neįvykti ar būti nutrauktas, gali vėliau tekti keisti pačią pirkimo sutartį arba gali būti nupirkta ASPĮ nelabai naudinga prekė, paslauga ar darbas, gali būti vykdomi pirkimai iš anksto žinomo tiekėjo. O nenustačius šios procedūros dokumentavimo, tampa neįmanoma patikrinti tyrimo rezultatų bei įsitikinti, kad rinkos tyrimas tikrai buvo atliktas ir yra objektyvus (motyvai išdėstyti 3.6 poskyryje).

4.1.2. Perkančiosioms organizacijoms rengiant techninę specifikaciją pagal konkrečių tiekėjų ar ekonominės veiklos vykdytojų siūlomas prekes, paslaugas ar darbus arba pagal kitų pirkimo vykdytojų parengtas technines specifikacijas, atsiranda rizika, jog pirkimo vykdytojas orientuosis ne į savo poreikius, o į tiekėjo galimybes ir dėl to bus apribotos tiekėjų galimybės dalyvauti viešajame pirkime, o pasiektas viešojo pirkimo rezultatas neatitiks perkančiosios organizacijos poreikių ar lūkesčių gali kilti pagrįstų įtarimų dėl išankstinių susitarimų su tiekėjais (motyvai išdėstyti 3.8 poskyryje).

4.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

4.2.1. ASPĮ nustatytas viešųjų pirkimų procesų teisinis reglamentavimas neužtikrina efektyvios, skaidrios ir aiškios ASPĮ viešųjų pirkimų procesų valdysenos bei veiksmingos jos priežiūros ir kontrolės, o tai sukelia rizikas nustatyto reglamentavimo nuostatų skirtingam interpretavimui ir nevienareikšmiškam taikymui bei didina atsakingų asmenų diskreciją veikti savo nuožiūra ir priimti vienasmenius sprendimus. (motyvai išdėstyti 3.1 poskyryje).

4.2.2. ASPĮ pretenzijų teikėjams pateikiant nepakankamai motyvuotus sprendimus tampa neužtikrintas skaidrus ir objektyvus pretenzijų nagrinėjimas (motyvai nurodyti 3.9.2 poskyryje).

4.2.3. Perkančiajai organizacijai viešojo pirkimo sąlygose numatant reikalavimą pateikti siūlomų prekių pavyzdžius, tačiau nenustatant tų pavyzdžių vertinimo kriterijų (metodikos) atsiranda rizika šališkam viešojo pirkimo pasiūlymų vertinimui, konkrečių tiekėjų protegavimui (motyvai išdėstyti 3.9.1 poskyryje).

4.2.4. ASPĮ nereglamentuojant sprendimų dėl informacijos apie viešojo pirkimo biudžeto skelbimą/neskelbimą priėmimo, neužtikrinamas šių sprendimų skaidrumas, objektyvumas ir

pagrįstumas bei sudaroma galimybė minėtus sprendimus priimantiems asmenims elgtis nesąžiningai (motyvai išdėstyti 3.7 poskyryje).

4.2.5. ASPĮ nesudarant metinio viešųjų pirkimų plano, pirkimų plane nurodant konkretaus planuojamo pirkti objekto pavadinimo ir rinkos tyrimais pagrįstų planuojamų pirkimų verčių bei dažnai keičiant pirkimų planus ir (ar) neviešinant to priežasčių/aplinkybių, tampa neužtikrintas viešųjų pirkimų skaidrumo ir lygiateisiškumo principų bei racionalaus lėšų panaudojimo tikslo įgyvendinimas ASPĮ viešuosiuose pirkimuose, nes sudaromos sąlygos vykdyti į metinį pirkimų planą neįtrauktus pirkimus, skaidyti realią pirkimo vertę, pirkimą vykdyti iš konkretaus tiekėjo bei nustatyti šališką, neobjektyvią ir rinkos tyrimais nepagrįstą planuojamo pirkimo vertę (motyvai išdėstyti 3.5 poskyryje).

4.2.6. Kai kuriose ASPĮ nepakankamai valdomos interesų konfliktų rizikos galimai neužtikrina viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių darbuotojų nešališkumo, gali sudaryti tiesiogines sąlygas subjektyvių sprendimų priėmimo rizikoms kilti (motyvai išdėstyti 3.3 poskyryje).

4.2.7. ASPĮ vadovai paskirdami pirkimų iniciatorius neapibrėžia jų kompetencijos ribų, dėl ko nėra aišku kokius konkrečius pirkimus atskiri pirkimų iniciatoriai turi ir gali inicijuoti, dėl to gali kilti proteguojamų pirkimų rizikos, tokius pirkimus inicijuoti gali būti pavedama „palankesniai“ darbuotojui (motyvai išdėstyti 3.4 poskyryje).

4.2.8. ASPĮ viešųjų pirkimų procese dalyvaujant įgaliojimų tam neturintiems asmenims atsiranda atsakomybės už funkcijų netinkamą vykdymą neapibrėžtumo rizika, kuri sudaro palankias sąlygas korupcinėms apraiškoms rasti (motyvai išdėstyti 3.2 poskyryje).

4.3. Kitos pastabos: neteikiame.

5. PASIŪLYMAI⁴⁹

5.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

5.1.1. Reglamentuoti rinkos tyrimo atlikimo procedūrą joje numatant:

5.1.1.1. sąlygas/aplinkybes/kriterijus, kurių pagalba būtų nustatomas rinkos tyrimo poreikis, rinkos tyrimo apimtys, analizuojami duomenys, tyrimo dalyviai ir jų skaičius;

5.1.1.2. rinkos tyrimo atlikimo dokumentavimą;

5.1.1.3. pirkimo vykdytojų veiksmus, nustatčius esminius rinkos tyrimo atlikimo trūkumus.

5.1.2. Numatyti papildomas vidaus kontrolės priemonės, kurios užtikrintų, kad techninės specifikacijos reikalavimai būtų pagrįsti ir nediskriminuotų panašių prekių gamintojų, darbų vykdytojų ir paslaugų tiekėjų.

5.2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

5.2.1. Detaliau reglamentuoti viešųjų pirkimų procesą, jame aiškiai apibrėžiant visų viešųjų pirkimų procedūrų vykdymą, įtvirtinant nuorodas į realiai ASPĮ egzistuojančias tvarkas bei eliminuojant pirkimo procedūrų vykdytojų diskrecijos teisę viešųjų pirkimų procedūrų vykdyme priimti vienasmenius sprendimus.

5.2.2. ASPĮ parengtų viešųjų pirkimų tvarkymui ir apskaitai naudoti ASPĮ dokumentacijos plane numatytus registrus, bylas ir (ar) informacines sistemas.

5.2.3. Nustatyti standartines ASPĮ viešųjų pirkimų komisijų praktikoje naudojamų ir į CVP IS keliamų vidinių pirkimo dokumentų apie pirkimui skiriamas lėšas arba sąnaudas formas.

5.2.4 Reglamentuoti ASPĮ vykdytų pirkimų vertinimo analizės atlikimo ir jos rezultatų panaudojimo procedūrą.

5.2.5. Užtikrinti, kad pretenzijų teikėjams būtų pateikiami motyvuoti atsakymai.

5.2.6. Viešojo pirkimo sąlygose nustatant tiekėjams reikalavimą pateikti siūlomų prekių pavyzdžius, numatyti tų pavyzdžių vertinimo kriterijus (metodiką).

5.2.7. Nustatyti aiškų informacijos apie viešojo pirkimo biudžeto skelbimą/neskelbimą nustatymo mechanizmą.

5.2.8. *Vilkaviškio ligoninei* užtikrinti, kad būtų sudaromas metinis Vilkaviškio ligoninės planuojamų pirkimų planas.

5.2.9. *Alytaus ligoninei*:

5.2.9.1. Alytaus ligoninės metiniuose pirkimų planuose nurodyti konkrečias planuojamas pirkti prekes, paslaugas ar darbus.

5.2.9.2. numatyti papildomas vidaus kontrolės priemonės, kurios padėtų užkardinti galimybę dirbtinai skaidyti realią pirkimo vertę, analogiškus pirkimus įtraukinat į abu Alytaus ligoninės metinius pirkimų planus (Mažos vertės pirkimų planą ir Alytaus ligoninės pirkimų planą).

⁴⁹ Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktų pasiūlymų numatomą įgyvendinimą Jūsų įstaigoje.

5.2.10. Metinių pirkimų planų keitimo procedūras reglamentuojančiuose vidiniuose teisės aktuose įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias pirkimo plano keitimo iniciatorius argumentuoti ASPĮ metinių viešųjų pirkimų planų keitimo poreikį.

5.2.11. *Vilkaviškio ligoninės direktoriui* užtikrinti, kad visas viešųjų pirkimo proceso procedūras atliktų tik tam įgaliojimus turintys asmenys.

5.2.12. *Vilkaviškio ir Alytaus ligoninių vadovams* numatyti papildomas vidaus kontrolės priemonės, užtikrinančias ASPĮ viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų elgesio atitiktį Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatomis.

5.2.13. ASPĮ vadovams spręsti klausimą dėl tam tikrų viešojo pirkimo proceso dalyvio funkcijų priskyrimo konkrečiam asmeniui, o ne pareigybei.

5.2.14. Nustatyti pirkimų iniciatorių kompetencijos ribas.

5.2.15. *Vilkaviškio ligoninės direktoriui* užtikrinti, kad būtų laikomasi nustatytos tvarkos ir viešųjų pirkimų procese dalyvautų tik įgaliojimus tam turintys asmenys.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Livija Rajackienė, tel. 8 630 64 141, el. p. livija.rajackiene@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, Korupcijos rizikos skyriaus viršininkas, tel. 8 656 60 933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

Išvados dėl korupcijos rizikos
analizės Asmens sveikatos

ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymas Nr. 2-229 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
5. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymas Nr.1S-97 „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“.
6. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
7. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 21 d. įsakymas Nr. 1S-92 „Dėl Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo ir supaprastintų pirkimų skelbimų tipinių formų patvirtinimo“.
8. Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-118 „Dėl dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. VšĮ Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2018 m. lapkričio 14 d. įsakymas Nr. V-100 „Dėl Vilkaviškio ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių ir Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo tvarkos patvirtinimo“.
2. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. V-560 „Dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašo tvirtinimo“.
3. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2019 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. V-278 „Dėl viešųjų pirkimų VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje organizavimo tvarkos aprašo tvirtinimo“.
4. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2012 m. kovo 1 d. įsakymas Nr. V-85 „Dėl atsakingų asmenų paskyrimo“.
5. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2013 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. V-251 „Dėl nuolat veikiančių Viešųjų pirkimų komisijų sudarymo“ (su vėlesniais pakeitimais).

6. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymas Nr. V-205 „Dėl viešųjų pirkimų vykdymo“.

7. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2020 m. rugsėjo 8 d. įsakymas Nr. 1V-856 „Dėl viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės taisyklių patvirtinimo“.

8. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2020 m. rugsėjo 8 d. įsakymas Nr. 1V-859 „Dėl konkrečių asmenų paskyrimo pirkimo iniciatoriais, organizatoriais“.

9. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2020 m. rugsėjo 8 d. įsakymas Nr. 1V-857 „Dėl viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės viešųjų pirkimų organizatoriaus darbo reglamento patvirtinimo“.

10. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2021 m. gruodžio 13 d. įsakymas Nr. 1V-852 „Dėl konkrečių asmenų paskyrimo pirkimo iniciatoriais, organizatoriais“.

11. VšĮ Vilkaviškio ligoninės 2020 ir 2021 metų dokumentacijos planai.

12. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės 2020 ir 2021 metų dokumentacijos planai.

13. VšĮ Vilkaviškio ligoninės direktoriaus 2021 metų vasario 22 d. įsakymas Nr. V-19 „Dėl viešųjų pirkimų plano 2021 metams patvirtinimo“ (su vėlesniais papildymais ir koregavimais).

14. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2021 m. kovo 15 d. įsakymas Nr. V-162 „Dėl 2021 biudžetinais metais numatomų pirkti perkančiosios organizacijos reikmėms reikalingų darbų, prekių ir paslaugų plano tvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

15. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2021 metų kovo 15 d. įsakymas Nr. V-163 „Dėl 2021 biudžetinais metais numatomų pirkti perkančiosios organizacijos reikmėms reikalingų darbų, prekių ir paslaugų plano (mažos vertės) tvirtinimo“ (su vėlyvesniais pakeitimais).

16. VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2021 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr. V-584 „Dėl VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės direktoriaus 2021-03-15 įsakymo Nr. V-162 „Dėl 2021 biudžetinais metais numatomų pirkti perkančiosios organizacijos reikmėms reikalingų darbų, prekių ir paslaugų plano tvirtinimo“ papildymo“.

17. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės generalinio direktoriaus 2021 m. sausio 4 d. įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Viešosios įstaigos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės 2021 metų viešųjų pirkimų metinio plano patvirtinimo“ (su vėlesniais papildymais).

18. Pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės gairės (https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/organizavimas_kontrolė_gaires.pdf).

19. Privačių interesų registro (<https://pinreg.vtek.lt/app/>) informacija.
20. Centriniam viešųjų pirkimų portale CVP IS esanti informacija.
21. VšĮ Vilkaviškio ligoninės, VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės ir VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninės raštu ir el. paštu pateikta informacija, teisės aktai ir dokumentai apie darbo praktiką viešųjų pirkimų procesuose.